

6
M
BER
6

ROMAN

No

2

Fr. J. ...
Eesti NSV ...

SP
7591

L. PEIRAN — madude wõlaja.

KIRJASTUS-OSAÜHISUS „ARENG”
TALLINN, 1927. A. VI. AASTAKÄIK.

Hindmõistatus

Nr. 2 (116).

RAAM K. LEPS

1. 11. 1927

Tähtede ümberseadmisega tuleb teada saada, mis ametimees on selle nimekaardi omanik?

Lahendused tulewad saata „Romaan'i“ talitusele, Tallinn, Müüriwahe tän. 16 kuni 28. weebruarini. Lahendajate nimed avaldatakse „Romaan“ nr. 6 (120).

Õigete lahenduste saatjate wahel loositakse wälja: 1) Aastakäik „Romaan'i“ 1927. a.; 2) Aastakäik „Romaan'i“ 1927. a.; 3) J Barbaruse „Kolmnurk“.

„Romaan'i“ talitus.

Hindmõistatuse lahendus

Nr. 22 (112)

Hanesi oli 36. $(x+x+\frac{1}{2}x+\frac{1}{4}x+1=100; 4x+4x+2x+x+4=400; 11x=400-4;$
 $x=396:11=36.)$

Õigeld seletusi saatsid:

Tallinnast: A. Amisep, Juhan Animägi, Anna Anso, R. Annok, Herta Armann, Ada Altberg, K. Allisson, A. Aavik, Ado Anton, Artemi Altermann, Erich Ann, Herta Berg, M. Braun, Fernanda Berg, Linda Berg, Jenny Brock, Paul Brock, Ed. Didvig, Jaan Emann, A. Eerik, Olga Erik, E. Emann, Hilda Flor, Al. Gold, V. Grüntal, Leonid Grigorjew, Vold. Geering, H. Herodes, Conrad Huuk, And. Janson, J. Jaakson, Nikolai Jürgens, Margot Johani, Meeri Johani, Milla Jeromin, A. Johanson, Joh. Johani, F. Issajev, Selma Johanson, K. Jürgens, V. Issajev, Harald Johani, Mary Janov, Käthe Jürgenson, Richard Kuusik, F. Krekmann, L. Kreegi, Frits Koit, Salme Kask, W. Ruuskmann, Walter Krekmann, Elmar Kallas, A.

Kanler, R. Kurelauk, Elmar Kuusler, Agnes Kütt, J. Lammas, A. Luige, P. Lepa, A. Laaton, R. Lehtsaar, E. Lindpuur, E. Luuk, A. Linnamägi, A. Lucius, K. Masing, Paula Meldfer, K. Maamägi, K. Möttus, W. Mikk, Hugo Maašikamäe, E. Möllifer, Georg Moritz, Olga Nurk, Lisete Nurk, H. Nurk, August Nurk, Anni Prants, Fr. Pakman, Astrid P. Johannes Purk, E. Prii, P. Preden, Joh. Peet, J. Palk, M. Poolakes, A. Peterson, Ernst Roost, M. Redlich, O. Räesk, T. Rist, Alf. Reksa, K. Rebane, O. Riisenkamp, Eugen Reinson, M. Riese, Matilde Rosing, Walentin Ross, Harry Salme, O. Saks, A. Tohwer, Leida Tults, A. Toom, Erna Termoff, Uno Talwik, J. Weebermann, A. Waldson, E. Wahi, R. Waldson, Kurt Wupperfeldt, R. Weber, E. Welberg, J. Waik, Welberg, A. Waik, Oskar Winkelberg, Arnold Wiher.

Romaan

Ilmub kaks korda kuus.

SISU: H. Courths-Mahler: Juta. — Rosita Forbes: Kõige suurem hirm. — P. Grünfeldt: Ming olgu meil kui tulemeri. — Karl Fr. Rimrod: Kaebealune — Jean Reibrach: Saapad. — H. Käger: Öhturahu. — Alfons Petzold: Lihtne lugu. — Multatuli: Elu kõrguses. — Fred Petton: Lohusaare wanad. — Luise Westkirch: Libahunt. — Tött ja nalja.

Nr. 2 (116)

Jaanuar 1927

VI aastakäik.

Juta.

Sassa kirjaniku Courths-Mahler'i romaani.

2

Juhuslikult oli Günter v. Doheneeggil sama teel ja siht; ka tema oli teel Wengernide juure, muidugi ilma et oleks teadnud, et ka Jutat seal oodati.

Motiflikes laskis ta pilgu oma eel käimal neiu wibida. Milline tore wedrutaw kõnnak tal oli! Millise kenadusega ta oma pead kandis! Kahju, et ta kuulus teisele. Muidu oleks see kena, gratsjöödsne kõnnak ja see koogu wõlum nähtus teda wõinud juhtida — jah, millele siis?

Ta tõrjus need mõtted tagasi.

„Lollus — ajufujutused! Jäta see noor daam tema armastuswaluga, mida sa nägid, oma mõtetest, armas Günter. Tema ei tohi sind huvitada. Seal on tuleb tramm. Mine sellele ja pööra silmad ära meelitawalt, weetlewalt nähtuselt seal ees. Aga's ja ometi ei ole mõni põlletiti?“

Ilma et neiu enam oleks waadelnud, astus ta trammi juure. Mitu inimest tulid maha, ja suurem hulk tungis peale.

Wiimsena kargas ta platswormile ja jäi sinna seisatama.

Kui ta aga pilgud laji käia üle waqumis istujate, nägi ta Jutat nurgas just akna kõrwal istumat. Neiu ei näinud teda. Ta silmad olid kurnad ja tõsised ja Günter nägi selgesti, et ta juu ümbrus ärewusest tuikas.

„Waene laps, kuidas ta kamatab,“ mõtles ta sooja kaastundega. Ja pidi neiu ikka ja

jälle silmitsema, nagu oleks ta tema mõtteid osanud lugeda.

Tramm muras läbi loomaiaia Berliini ülla lääne poole. Kui Günter v. Doheneegg ühes peatuskohas trammiist tahtis lahkuda, nägi ta ka Jutat oma ees wälja astumat. Neiu oli nii wäga oma walusse süwenenud, et teda tähelegi ei pannud. Günter nägi, et neiu samale tänavale pööras, mida temagi otjäs, ja peatas wähe, et neiu kaugemale jõuaks. Weel kord nägi ta lambiwalgel neiu peakest oma ees, siis oli ta tänavaurga taha kadunud.

Kui temagi tänawa nurga taha jõudis, polnud neiuft enam jälgegi näha. Wististi oli ta mõnesse lähemasse majja läinud. Pikkamisi läks temagi müüd ühe suurtsugu maja ette ja helistas.

Selle maja teisel korral elasid Wengernid. Fritz v. Wengern oli Günteri ülikoolisõber. Tema abiellumiseft jaadit käis Günter tihti kui oodatud külaline sõbra majas. Esialgul tuli ta juure lõbuga sinna, kus ilus prguu Loolo weetlewalt ja armastuswääriliselt walitses. Aga juba mõnest ajast jaadit oli ta hafanud jaama ettemaatlikuks.

Günter v. Doheneegg oli parafu märganud, et proua Loolo oli wäga meeldiniishimuline, kellele heatahtliku, pisut pikaldase abikaasa armastus hästi ei meeldinud. Proua Loolo kole-

tid wäiksed manööwrid, Günterit flirtima ahwatleda, ei wõinud taht nägemata jääda.

Günter v. Hoheneegg ei olnud sugugi mitte mõni abjutaga kometaja. Teda huwitasiid ilusad naised. Ja proua Loolo oli ilus ja kardaw ka. Aga ta oli ju Fritz Wengerni naine — tema kõige parema sõbra naine — ja sellepärast puutumatu.

Tänaqi oli ta Wengernide juure palutud. Kuna ta laia, waiwadega taetud treppi mööda üles läks, mõtles ta järele, mis proua Loolo täna küll jälle tema wõlumiseks tabab teha.

Ja Loolo ilusa, leekiva näo kõrwal nägi ta jälle kahwatut, tuikawat neimägu, mil kurnwad silmad.

Enese peale wihastades sammus ta ruttu üles ja helistas.

Lihtja kirweega teener awas ja lastis Günteri, niipea kui ta palitu ära wõtnud, majaherra tuppa astuda.

Fritz v. Wengern tõusis klubitoolilt ja tuli talle rõõmsasti wastu.

„Tere, Günter! Südamest tere tulemasi! Minu abikaasa pead ja mõned minutid wabanudama, temal on külaline. Digemini temal on tähtis toimetis ees: kuidas sind mingisuguse kingitusega illatada.“

„Mind?“ küsis Günter ja raputas sõbra fätt.

„Hm! Sa oled nähtawasti juba unustanud, et Loolo sulle hiljuti „vielliebheni“ kaotas. Aga minu wäike naine wõtab selle wäga tõsiselt. Muuduqi, tal peab ju midagi teha olema, kui mina hürvoos wiibin. Ütleu sulle, tõsine kunstitöö tekib ta käte all. Minult jeda ei tea ma, kas ja jeda ka wajad. Tahsin talle efiti nõu anda, jeda mitte teha, aga tema tõendab, jina olla teda juba jedawõrd oma tähelepaukuga kuhjand, et tema sulle kord ka peab tegema kingituse. Nii siis kanna jeda kui mees mehiselt — ja jinn, pane sigarett põlema!“

Günter oli pea naljaka liigutusega olgade wahel tõmmand.

„Jesand Jumal — pean wiht küll jääma igawesti wõlglasteks, Fritz! Kui jinn abikaasa mulle jedaqi ei luba, et teie tõepoolest ideaalse wastuwõtulahtuse eest kuidagi tänu awaldan.“

Fritz naeris heas tujus.

„Jäta temale ta tahe, Günter. Temal peab ju alati olema keegi, jeda ta wõib kunstkäsitõõdega õnnestada. Wareu olin mina see õhwer. Ei teadnud enam, mis selle õnnistusega teha. See on ju otse miinasjutulik, mis Loolo kõif om partikääkestega walmistab. Kas oled iial näinud niisuguseid ilusaid käji kui minu naijel?“

„Kui ma müüd ei ütle „ei,“ siis olen wiie minuti pärast surinud mees. Kahtlemata tapad ja mu ära. Ja peale selle oleks jee ka ebasüüfakas,“ naeris Günter ja wõttis hobendust sigareti.

„Noh, müüd istu jina minu juure, mu poeg. Loodetawasti lajeb mu naine selle noore daami, kelle kui kunstniku käest ta praegu nõu küjib, warsti lahti. Ta tuli küll alles praegu ja sellepärast peame küll weel wähemalt weerandtundi ootama, enne kui preili Jalkner kõif oma tarfise on wälja puistanud.“

Günter Hoheneegg jäi kintlama. Noor daam, kes praegu tulnud! Kas ei wõinud jee huwitaw tundmatu olla preili Jalkner?

„Kes jee preili Jalkner on?“

„Ah, keegi noor maalikrima, kes äriile, kusti mu naine õstab, kõifjugu joonistusti teeb.“

Silmapiilk tuli Günterile meele, et ta jutat hiljuti oli näinud Brühli käsitõõdäriji wälja tulewat. Waewalt wõis weel kahelda, et jee tema oli, kes praegu Loolo juures wiibis.

Ta ei küjind edasi, waid silmitses mõtjilledes oma sigareti suitsurõõgaid.

Fritz naeris.

„Njun, jul on isu nagu minulqi. Tule, wiska sigarett käest, läheme jaali, et Loolo jinn jinnolekut kuleks.“

Ta tõmbas Günteri enesjega ühes. Nad pidid minema üle korridor. Samal hetkel, kui herrad ufse kotta astujid, awati wastasukk, ja Loolo ilmus Juta Jalkneri kõrwal. Nad seifid kõif neli wastastikku.

Naeratades ja nähtawa rõõmuga teretas Loolo Günter v. Hoheneeggi. See juudles wiisakalt ta kätt, aga sellejuures leudasiid ta pilgud jutale. Ta märkas selgesti, et neiu teda nähes puustas ja kohmetas.

„Wahest on ta märganud, et ma teda alati juure huwiga olen silmitsjand, kui ta mulle wastu juhtus? Ja jee pole talle wististi meeldinud?“ mõtles Günter.

Sellepärast ei wõinud ta jeda weetlewat neimägu silmitsjemat jäta. Palaw kadefuse tume tundmatu Fredi wastu, kelle päralt ta armastus oli, tõusis ta südamesje. Ta uskus weel pifarate jälqi nägewat ta juuris ilmerikas-tes filmades, mis nii soojalt ja sügawasti jerasid.

Bealiskaudselt tutwustas proua v. Wengerni Juta Jalkneri Günter v. Hoheneeggile ja palus wiimast weel pisut oodata.

„Mul on weel mõni minut preili Jalkneriga rääkida, palun, kannatage weel seni, herra v. Hoheneegg,“ ütles ta Günterile järades otse waadates.

Juta märkas seda kummaliselt tulist wälk-pilku, ja see andis talle mõelda. Nii tohtis abielumaine tema armates ainult oma mehele otja waadata. Loomusumil waatas ta Günterile. Aga selle nägu oli täitja liikumatu ja ta silmad waatlesid teda nagu sündiwalt. Jälle puuastast ta ja pööras näo kõrwale.

Fritz v. Wengern, kes naeratades seal juures seisnud, lõpetas selle seijuforra armastuswäärilise naljajõnaga.

Woolo v. Wengern läks Jutaga oma tuppa. Temal oli jõuluts weel mitu käsitööd teoksil, milleks ta wajas joonistusi. Juta meeldis talle, ja heatahtlik, nagu ta oli, tahtis ta Jutale tööd anda.

Herrad läksid jälle majaherra tuppa tagasi ja weistlesid weel tüki aega.

„Wäga kena isik, see preili Falkner. Näib olewat heast perekonnast. Seda võib kohje tunda,“ ütles Fritz, ja istus klubitoolile.

Günter nokutas ainult pead. Temal ei olnud tahet preili Falknerist rääkida. Aga ta kuulas, kui majaherra poliitikast rääkis, kuni ta wäljas kuulis ühe ufje kumminiefut.

„Müüd ta läks,“ mõtles ta. Ja küsis eneselt, kas ta küll jälle sama kurwalt trammis istub kui tules.

Aga ta ei saanud oma mõtteid kauri mõjutada, sest teener awas ufje ja palus herrad õhtujõögile.

Suures, rikkalikult warustatud jõögitoas tuli neile Woolo wastu. Ta oli hülgawas tujus ja nägi elegantses seltskonnakleidis, mis selleks õhtuks liig tore oli, weetlem wälja. Fritz järeas armumult ja oli sama heas tujus. Nii ei torganud Günteri waitimine ja taqasihoidlikkus filma. —

Seni ruttas Juta kodu poole. Proua von Wengern oli talle tööd eest wäga hea taju annud ja temalt weel mitu joonistust tellinud. Niisama oli ta, kuuldes, et Juta dieti maalrima oli, kes juba mitu pilti ära müüinud lubanud teda weel enne jõuku küllastada ja ta walmis pilte waadata, et neist võib olla mõnda ostagi.

Jutale oli see wäga tähtis. Ta oleks olnud wäga rõõmus, kui oleks saanud jälle ühe pildi müüa, eriti müüd, mil ta niipalju raha wajas. Proua v. Wengern oli olnud tõesti wäga lahke, aga sellegipärast — oli Jutas midagi, mis selle proua wastu torjeseijuforda asus, tunne, mis ei lastnud südamesse tekkida sümpaatiat.

Kas oli selles wahest süüdi see liig tuline pill, mis Woolo Wengern oli heitnud Günteri. Hoheneggile?

Günter v. Hohenegg! Ta ütles selle sõna tajakesi oma ette. Müüd teadis ta, mis oli

selie mehe nimi, kes teda nii wäga oli huwitunud, mõnest wähejest kofkujuhturnisest hoolitama.

Kas oli ta sugulane neile Hoheneggidele, kelle hukka kuulus Laura-tädi?

Aga siis mõtles Juta jälle Fredile ja arwas seda peaaegu ülekohtuks, et mõtles Günter Hoheneggile. Ta süda täitus jälle kartusega ja läks raskeks. Kuidas sai Fred sellest hädaft wälja? Mis tegi ta, kui raha ei saanud maksta? Pidi ta lahutama? Ja mis siis?

4.

Järqmisel hommikul istus Juta emaga elutoas puhtaltfactud einelaua ääres. Temal oli mõõduinud rahutu õõ. Küll oli ta efiti ruttu magama jäänud, sest et ta oli wäga wäinud, aga siis ärkas ta äkki nõstatahes. Tal oli, nagu oleks teda waljusti nime järele hüütud. Ta tõusis woodisse istukile ja kuulatas ema poole, kelle woodi tema woodi kõrwal seisis. Aga ta kuulis ainult selle tajakest hingamist. Ema magas rahulikult.

„Müüin küll ainult ünd,“ mõtles ta ja heitis jälle pikali.

Aga hääle kõla, mis ta nime hüüdnud, kõlas tal weel kõrwas. Ja siis teadis ta kindlasti, et see oli olnud Fredi hää!

Kui ta alles nõnda kuulas, kuulis ta, et kell eluttoas laksteijfikümmend löi. Nii siis oli kesköö. Seletamatu hirm waldas ta hinge. Ta ei hnutnud enam rahulikult woodisse jääda. Tajakesi tõusis ta ja läks akna juure, et alla lastud eesriiete wahelt wälja waadata tänawale, nagu oleks ta võimalikuks arwanud, et Fred all seijab ja teda oli hüüdnud.

Aga kedagi ei olnud näha.

Juba mitu tundi jadas lund ja walge lumelina kattis tänawaid.

Külmaft lõdisedes heitis Juta jälle woodisse, kuid mid talle enam ei tulnud. Mõtted hoidsid ta ärkisel. Ta mõtles efiti Fredile, siis Leenale, kes müüd juba laewal oli. Kas tal oli ka hea sõit? Wõi oli ta üsna haige?

Tuhanded küsimused efitas ta enesele õõwaituses. Uuetud õõd olid talle müidu wõõrad, olgu siis, et ta wahetewahel haige ema juures pidi walwama. Müidu nõudis ta noorus oma õiguft. Ta südames pesifes kartus, nagu mõiks ta haigeft jääda. Jumala eest, ainult mitte jeda! Ei, ta oli waid ärritatud. Ja ei tahtnud enam mõelda Fredile ja Leenale.

Ja siis ajus õõwaituses üks teine pill ta ette ja silmitses teda oma wõlumate filmadega: terassuiste, sügawate filmadega, milles peitus

nii kindel tahe, ja ometi ka nii rõõmus, elusoe jära. Günter von Hohenegg! Üksa selgesti nägi ta teda oma ees. Kõrge, waimukas otjaeline, terawalõikeline nägu kummaliste iseloomustawate joontega habemetu suu ümber. Nagu peen pilge ja sarkasni tuikas wahetewahel selle mehe suu ümber. See oli nägu, nagu seda iial ei unustata, nägu, millesse heameelega soowitakse süweneda. Gumitam inimene — ühe sõnaga. Kas ka sama hea ja sama üllas kui ta nägu?

Siis nägi ta jälle waimus seda kummalist, loitwat pilku, millega proua v. Wengerni teda silmitsenud, ja ta süda hakkas walutama.

Miks?

Ta mõitles selle tundeaga.

Mis oli tal tegemist Günter von Hoheneggiga, mis proua v. Wengerniga? Tal oli ju omaigi asjadega palju tegemist! Oli waja mõelda teistele asjadele, kui õõsel und ei olnud!

Ta katjus enesele rõõmsaid pilte maalida.

Leena jõudis mististi weel enne jõulu wäikesse Walliga koju. Siis oli waja korraldada jõulupüüd. Siis tuli Fred ka koju ja nad mõisid kord kõik jälle ema juures koos olla, nagu waremalt. Isa nuiidugi ju puudus — ei tulnud iial enam. See oli isegi ju kurb. Aga selle eest tegi neile kõigile löbu wäike Walli. See mõis olla kena laps. Kuidas mõis ema temast rõõmu tunda!

Kehw jõulupüüha sai seft küll. Aga mis sellest Walli sai nuku, see oli kindel. Kõhe homme ohtul tahtis ta hakata nukule riideid õmblema. Ema pidi teda selle juures pisut aitama, seft et tal enesel õige wähe selleks aega oli.

Ja kui proua v. Wengern temalt pildi õstis, kui tore oli siis see! Siis mõis jõulupüüha weel saada õige ilusaks.

Juta hakkas arwestama ja ei saanud jälle magama jääda. Kui kell wiis löi, tõusis ta tafsakeji woodist, riietus ja puges magamistoast waikfelt wälja töötuppa.

Minna polnud weel tõusnud ja tuba oli alles kütmatu, aga Juta afus sellegipärast kõhe tööle. Kahju oli unetult woodis pifutada, kui töö ootas.

Ta oli juba mitu tundi hoolega töötanud, kui ema helistas. Näüd istusid nad kbetud ja koristatud elutoas einelaual. Seni koristas ja puhastas Minna Juta töötuba.

Ema ja tütar weftlesid, nuiidugi Leenast ja Wallist. Juta näitas enast wärskena, nagu oleks ta õõ otja rahulikult ununud. Paar korda oli kell kajas helisenud. Juta tegi, nagu ei oleks ta seda kuulnudki, kui ema ütles:

„Mis see täna ometi on? Helistatakse ja helistatakse.“

Juta kehitas silmanähtawalt muretumalt õlgu, ehk küll temagi kella helistamist rahutult oli kuulnud.

„Need olid mististi kaubapakkujad, emakene. Tead, enne jõulu käib neid palju ringi. Muidu oleks Minna meile juba ammu teated toonud,“ wastas ta rahulikult, kuigi teadis, et Minna ka tähtsaid asju ei teatanud.

Ema ohkas.

„Arwasin, et kirjakandja käis. Fredylt pole enam ammu kirja tulnud, emakene. Fredyl on mististi palju tööd — ja, seda ja juba tead, kirjutama on ta laisk ka.“

„Muidugi, aga ta mõiks ometi mõne kaardigi saata.“

Nad lõpetasid eine.

Proua Falkner istus afua alla ja hakkas sukka kuduma.“

„Noh, ema, müüd on sul neid wist juba pool tosinat walmis?“ naljatas Juta.

„Jah, laps, see on wiimane suk. Kes teab, kas ma pojale iial weel neid saan kududa,“ wastas ema ärdalt.

Ta teadis ju, kui haige ta süda oli, ja juba aastaid oli ta selleks ette walmistatud, et äkki sureb. Wähemalt tegi ta wahetewahel niisuguseid tähendusi. Aga täna käis see Jutast läbi nagu õnnetuse aindus.

Selles oli küll unetu õõ süüdi; ta oli tõesti pisut närwiline.

Õrnasti silistas ta ema halli pead.

„Mitte nii rääkida, armas ema,“ palus ta tafsakeji.

Siis ajetas ta einendud kadnelaualle ja wiis tööki.

Minna ootas teda seal juba.

„Kas tuli post, Minna?“

„Jah, armuline preili, kiri ja telegrammu ka. Wiisin kõik Teie töötuppa.“

Juta nokutas pead ja ruttas wälja. Kas telegramm tuli Leenalt? Ja kiri? Mõib olla ehk juba Fredylt? Ah, et see teda raskest murest wabastaks!

Eine läks ta weel kord ema juure.

„On sul kõik, mida wajas, emakene? Minna pean jälle tööle minema.“

Ema nokutas pead.

„Mu hea laps, sinule peab saatus olema hoidnud suure õme, muidu ei leiduks õiguft. Seni oled sa teistele ifka ainult ohwreid toonud, ifka ainult ohwreid.“

Juta naeratas.

„Ah, ema, on see kellegi ohwer, kui inimene oma kõige armsamate heaks mõib töötada? Kui ma aga enam mõiksin teenida ja minu elu kergetaks teha! Aga, ema, mitte nutta! Kui onu doktor seda näeb, siis sakutab ta mind kõrwa-

lehest. Pea püsti, emafene — tema peab meil walitjema; südanel pole kohta ega häält. Nii, müüd naeratab ja jälle ja oled rahulik. Ja müüd lae warrastel käia. Täna õhtul õmbleme muku jaoks kleidid."

Ena filmad järeksid.

"Jah, sellest tunnen ma rõõmu. Kui teie, jina ja Leena, wäikesed olite, siis tegin teile ka ilusaid asju."

"Jah, ema, neist olen aja weel alleski hoidnud. Need korraldame müüd Wallile. Aga müüd waja tööle minna. Tulen sind warsti waatama, ja kui mtud wajad, helista. Et sa ei tõuse ega rändama hakka, kui kedagi toas ei ole!"

"Ei, ei, tean ju, et ma seda ei tohi."

Müüd läks Juta ruttu oma töötuppa.

Rahutult wöttis ta kõige pealt kirja. Ta filmad lendasid üle ridade ja neisse ilmus, mida kaugeemale ta jõudis, jünge kohkumus. Ta nägu läks walgeks, ja siis wajus ta äkki poolenisti minestades tõssi, kuna kiri ta käte wahelt pörandale lendas.

Nii istus ta tüki aega, nagu oleks kõik elu temast äkki lahkunud. Ta filmad olid kiini, ta riind tõusis ja wajus. Natuke aja pärast ajas ta enese sirgeks ja kobas kirja järele. Selle järele kummardades wajus ta ise ka põlwili. Käed näo ees, wärijes ta.

"Fredy — Fredy!" tuli hoige ta suust.

Nõnda põlwitas ta purustatult tüki aega

Siis wiimaks ajas ta enese jalule ja watas surunud filmil oma ümber. Wärijewail kästel wöttis ta kirja, tegi selle masinlikult siledaks ja luges ta weel kord läbi, nagu peaks ta selle siin pähe õppima.

"Minu armas Juta, mu wapper õde!"

Kui ma täna sinust lahkusin, siis teadsin ma juba, et mul enam abi loota pole ja et ma sinust lahkusin igawesti. Ma palun sind, armsam õde, ole tugew ja wapper, milline sa seda oled seni olnud ja milline minna tial ei osanud olla.

Ma tahan elust lahkuda ja pean lahkuma, Juta, weel täna. Kui kell kessööd kuulutab, on minu elukell oma tegemuse lõpetanud. Pean sulle tunnistama, et mul enam wõlga on kui see aiwõlg, mis mul homme on tasuda. Mina pole enam päästetaw ja ei taha ka enam elada, sest mul puudub tahte kindlus ja jõud. Elu aga, nagu ta mul ees seisab, pole enam elamiseks wäärt.

Ära nuta ega kurwasta, armas Juta. Olen teile teinud oma kergemeelega ainult muret ja häda, olen teid koormanud raskete koormatega ja saatsin teid ikka jälle uuesti koormama.

Ole tragi, mu wäike wapper õde, jina õskad seda imestamiswääriliselt olla. Ära mõtle,

et ma teid pole armastanud, kuna teile müüd selle walu teen. Teilegi on see parem, kui teid nurest wabastan. Minu elu on rikke läinud.

Sa pead ema hoolikalt ja pikkamisi ette walmistama. Ma ei tahi sellele mõelda, kuidas ta selle teate wastu wõtab. Millegi peale ei taha ma mõelda, muudu jään nõrgaks ja kaotan weel julguse nõrka inimest elukirjast kustutada.

Terwita ja juudle ema ja Leenat minu poolt wiimast korda. Ma lähen wiimsele puhkusele, nagu heidaksin ma ema sülle. Tema ei pane mulle seda pahaks. Tasakesi ja õrnasti sülitab ta minu otsaesist ja ma unun nagu laps ta sülitawate käte all. Ära mõista ka jina mind hukka, mu armas, tugew õde, meie inimesed oleme igauks ise ollusest. Undesta, et sulle selle walu walmistan, juudle ema, et hästi, Juta! Sinu wend Fred."

Suuril filmil, tarretult, wahtis Juta sellele kirjale. Talle oleks see kergenduseks olnud, kui ta oleks wõinud oma walu walju karjatusega wäljendada. Aga eemal toas istus ema — ta kahetjemiswääriline, ainduseta ema. Tal oli, nagu oleks ta tahtnud lämbuda nimetus walus. Tema Fredy, ta palawasti armastatud wend, surmud — tarretu — surmud! Ja eemal toas istus ema ning kudus temale jukka. "Wiimast jukka," oli ta emist ütelnud. Tõesti — see oli wiimne — wiimne armastustöö armastatud pojale.

Kas wõis see olla? Kas polenud see mõni meeltepettus, mõni hirmus unelm?

Juta mõtles hüüdele, mis ta kessöösel nii hirmutawalt oli äratanud. Kessöösel? Kas oli see hirmus tegu juba sündinud, wõi wõidi seda weel ära hoida?

Ta kargas jalule, täis uut lootust, ja watas segaselt oma ümber. Siis langejid ta filmad telegrammile, mis alles awamata.

Wärijewail kästel kobas ta selle järele ja kiskus ta lahti. Mitte Leenalt ei tulnud see, waid ooberst Heydenilt, kes oli ta wenna ülemus. Wärim jooksis Juta kehast läbi ja suuril filmil luges ta:

"Leitnant Alfred Falkneri leidis ta teenija täna hommikul ta forterist surununa. Mõne sugulase tulek tungimalt soowitaw.

Ooberst Heyden"

Juta wajus toolile tagasi. Müüd alles teadis ta, et teade oli tõsi ja et iga lootus kadunud.

Mis pidi ta müüd tegema?

Kõik ta mõtted olid nagu halwatud. See hirmus teade oli ta muudu nii selget waimu tumestanud. Ainult üks asi oli talle selge: kui ema seda kuulis, siis oli see temale surmaks.

Hoige tuli ta juust.

Siis aga ajas ta enesa jalule. Midagi pidi sündima. Ja Fredy juure pidi ta minema, pidi veel kord vaatama ta mailele näole ja talle andsaudmühe wiima. Kõige mure juures, mis Fredy nendele saanud, pidi ja mõtlema, kui armas see wend temale olnud. Süda tahtis tal jeda mõteldes otse lõhkeda.

Mis nüüd teha?

Ena juure ta minna ei wõinud, praegu mitte. Ta pidi walus filjatama, kui oma emale waatas. Nüüd oli tal wõimatu naeratawat nägu teha.

Ja kõige suuremas südameahastuses tuli talle meele ta isa wana sõber, doktor Görger, kes teda juba nii mitu korda oli aidanud ja toetanud. Jah, tema ja ta proua juure pidi ta minema, neile lastetele inimestele pidi ta oma walu ja häda kaebama; need aitasid teda wististi nüüdi jälle õiget teed leida selles uues saatuseelõõgis.

Ta kargas jalule, peitis kirja ning telegrammi taskusse ju läks tasakeši kööki.

Minna wahtis temalt kohkudes näkku.

„Jumala pärast, armuline preili, kas olete haige?“ küsis ta käsi kokku lüües.

Juta kivistas tõuswa walu alla. Ta suu ümbrus tuifas walusasti.

„Mul on hirmus peawalu, Minna, ja ma pean tingimata mõneks hetkeks minema wälja waba õhu kätte. Aga Te teate, ema hakkab kohe kartma, ja seda ta ei tohi. Ma lähen salaja wälja. Kuulake kellaheelinat. Mõnab ema mind, siis ütelge, et ma läksin hetkeks ajaks wärwi ostma.“

Minna nokutas arusaajalt pead.

„Jah, minge aga, armuline preili. Küll ma teen kõik. Kas ei muusuta Teie pisut äädikat? See aitab mõnikord.“

Juta raputas tunnalt pead. Minna aitas temale mantli selga ja lastis ta uksest tasakeši wälja.

„Ega ta ometi haigeks ei jää,“ mõtles Minna kaastundlikult. „Mäeb nii wäga kahwatu wäga.“

Timaraskel jakul lastus Juta majast. Doktor Görger elas lähedal. Daamid olid pärast jalandumiku surma siia kolinud, sest et neile arst juu lähedal oli. Kui ema südameframbid sai, oli kiire abi alati majalilt.

Dr. Görgeri kõnetund oli parajasti lõpunud, kui Juta juua jõudis. Teenija lastis ta kofe jisse. Ta tundis Jutat ja teadis, et herra ta alati jutule wõttis.

Doktor Görger, tugew wanaherra, ligi 60 aastat wana, preilid ninal, tõusis kofe kirju-

tuslana äärest, kui Juta tupp aastas. Ta oli parajasti kirjutanud.

Juta waarus ta poole ja hoigas walusasti „onu doktor!“

„Ghmatades wõttis arst tema ümbert kinni ja waatas talle uuriwalt otja.“

„Mis on, Juta — ema?“ küsis ta ruttu ja ajetas küllalise toolile.

Juta raputas pead.

„Mitte ema — Fred — Fred!“

Ta kirjendas wenna nime, nagu ei oleks ta enam jaksanud walu oma südames warjata.

Doktor Görger tegi tumeda näo.

„Kas see poisj teile jälle muret teeb? Wõtaks teda see ja teine, temale oleks waja jagada förwakiile, nii et tal nägemine ja kuulmine kaob,“ ütles ta pahaselt ja silistas ühtlasi isalikult neiu kahwatanud palgeid.

„Ira kiru teda, onu doktor — Fred on surmud.“

Nagu filjatus tuli see ta juust.

Wana herra ehmatas.

„Surmud? Fred surmud?“

Neiu nokutas pead, wõttis taskust kirja ning telegrammi ja ulatas arstile.

„Loc ise,“ palus ta ja wajus kõssi, põletawail silmil oma ette wahtides.

Dr. Görger luges, ja ta nägu muutus veel tufasemaks. Ta huuled pomisesid: „Kammetu!“ aga nii, et öde seda ei kuulnud. Teadis ta ju ometi, kuidas Juta ja ta ema jeda nõrka meest olid armastanud.

Drasti wõttis ta Juta külmast käest kinni.

„Sa ei ole seda emale veel ütelnud, Juta?“

Neiu kohkus ülles.

„Ei, ei, kuidas wõin ma seda teha? Ta jureb, kui seda kuulab. Oma hädas tulen ma juu ja tädi Marie juure; ma ei tea ju, mis pean tegema.“

Arst astus oma rohukapi juure, lastis ühejt pudelist mõned tilgad poolelditaidetud weeklaaji ja ulatas selle Jutale.

„Joo see ära, Juta. Sa waene laps oled üsna ehmatanud. Ja pead ometi pea püsti hoidma, laps, ema ees. Meie ei tohi temale mitte öelda, mis on sündinud. Tema kannatab veel praegu wiimase haigusehoo all. Sõnnu poja surmast oleks wististi ka temale surmaks.“

Juta jõi klaasi sõnakuulelikult tühjaks. Siis muuffatas ta kuuwalt:

„Ah, onu doktor — kui raske on elu! Mis ma ometi teen?“

Arst silistas ta pead.

„Wapper olla, mu waene laps! Oled ju süntaani nagu wahipost seisnud oma ema ees. Ja veel iial pole wahipost talle nii tarwilik olnud kui nüüd. Tema on Leena pärast, juba

isegi rabutu. Kuituleks ta poja surma, siis oleks see temale lõpuks. Õsland jumal, see võrukael — ei, ei, ma ei ütle tema vastu enam midagi, ole rahulik. Müüd aga ole jälle mu armas, tragi laps, kuituleks ja?”

Juta surus ta käe oma põletawaile silmadele. Ja siis vaatas ta temale näkku.

„Kas ei ole see aga ülekohtus, kui emale waikin, et tema armas poeg enam elus ei ole? Tema ei anna jeda mulle üal andeks, et ta teadmatusse jätan.“

Wana herra tegi energilisel käelikutuse.

„Siin ei oleks juttu sellest, mis tohid, waid jutt on sellest, mis pead. Mina kui arst feelan sind jeda teatamast. Ra kõige ettewaatlikumal ettemalmistusel pöurutab see ta surmuse, jeda wõid ja uskuda. See ei aita, wähemalt kuni Leena koju jõuab. On see lapsega termelt kodus, on need armastatud olewused juba tema rinnal, siis tahame jumala nimel katset teha ja teda selle hirmsa teate wastu walmistada. Üksna aegamööda peab see sündima. Peame kord jälle mõne waga muinasloo wälja mõtlema. Ema peab teile ellu jääma. Mõtte ometi, laps, kui Leena oma lapsega müüd ka teile tuleb, millest tahate siis küll elada, kui ema painul ka weel ära jääb! Siin öde tuleb haigena ja waesena ning wajas rawitsust. Ja siinul on juba isegi palju kanda, kõigest ohwimeelest hoolimata. Õsland jumal, laps, ma mõistan, miks ja mu ees siin nii julguseta istud. Mis sulle saatus kõik on selga ladunud! Aga ja oled terve ja tugew, täis inimene. Müts maha siin ees, mu laps! Kes, nagu mina, palju inimlikku nõrkust ja wiletsust näeb, see tumeh kosutust ja rõõmu, nähes sinu juugust tublit neüt. Ära heida meelt! Pea püsti! Ära jälle oma tarduwusest, mu laps!“

Walus naeratus mängles Juta juu ümber. Siis pigistas ta silmad äkki kinni.

„Mii meeleheitlik ja õnnetu pole ma oma elus weel üal olnud, armas omi doktor. Ah, Fredy, mu armas Fredy — ei — tema peale wõi ja pahane olla! Tema ei wõi ju parata, et ta nii nõrk oli ja nii wäga rõõmu ning löbu ihkas. Müüd tasuti see talle kätte — nii raskesti. Mu süda walutab, kui mõtlen, mis ta kannatas, enne kui ta jeda tegi. Kui ma ometi jaaksin tema juure minna! Kinnult weel üks pilk ta waifsele näole, ainult weel waifne terwitus, enne kui ta puusärki pannakse! Anna mulle nõu, aita mind, ma pean tema juure minema! Doberst nõuab üht sugulast. Aga kuidas saan ma minna, ilma et ema jeda märkaks? Olen nii segane ja ei oska mõelda. Mita sina mind, armas, hea omi doktor!“

Arst pigistas rahustamalt ta kätt.

„Jah, küll ma sind juba aitan. Aga müüd tule enne weel tädi Maria juure. Tema aitab meid järele mõelda, kuidas kõik wõime kõige paremini korraldada!“

Ta saatis Juta mugawasse elutuppa. Seal istus üks ilus wana daam, kel hallid juuffed peas.

Dr Görger jutustas talle lühidalt, mis sündinud ja mis temalt oodati.

Proua doktori wõttis Juta ümbert õrnasti kinni, kuna ta nägu kahwatas. Temal enesjel oli kaks täisealijst poega ja kaks tütarit ja ta emajüda sai selle sõnni kurbloolusest aru.

Ta saatis Juta tugitooli juure. Egiotja ei tahtnud ta kuuldagi, et ema ees see teada sa- lajas tabeti hoida. Aga kui ta abikaas temale kõik ära seletas, kui ta kuulis, et ema oma surmid poega ühelgi tingimisel ei tohtinud näha saada, sest et toast lahkuda ei wõinud, siis sai ta aru, et see wõimatu oli, ja pidas abikaasaga nõu, mis müüd tuleks teha.

Juta istus waifides ja wäsinult ning leidis selle olewat nagu heateo, et teised tema eest tegutsesid ja mõtlesid. Ta teadis, et need head inimesed kõik kõige paremini kawatseid.

Wüimaks oli kõik küpselt läbi kaalutud.

Juta pidi kodu minema, et ema tema ära- olekut ei märkaks. Kohe selle järele pidi doktor tema ema vaatama tulema. Samal ajal pidi arsti teener minema Falknerite juure ja Münnale teatama, et preiti wäibimata lähes Brühli ärisse, aga nii, et ta siina kogu päewaks wõiks jääda, sest et tal seal koha peal üks töö teha olla. Juta omalt poolt pidi Münnale kõik teada andma, sest Minna oli mõislik tüdruk. Siis tahtis doktor ütelda, tema abikaasa wõiwat Juta ema juure tulla ja seniks siina jääda, kuni Juta õhtul jälle koju tuleb.

Siis pidi Juta kohe lahkuma, et ta kella üheteistkümneks weel kiirrongile jõuaks, mis wenna garnisonilinna läks. Doktor Görger pidi teda saatma. Õnneks polnud tal parajasti kedagi raskesti haiget rawitseda. Kella uelja ajal wõisid nad siis tagasi tulla ja kell pool kuus oli Juta jälle kodus.

Proua doktor Görger töötas Juta ema waheajal hoolikalt hoida.

Juta tänas mõlemaid abiwalmid inimeji piisarsilmil. Tädi Maria jahutas ta nutetud silmi, et piisaratejäljed kaofsid.

Siis tõusis Juta.

Wana herra pigistas ta kätt.

„Mii siis tragi olla, Juta, tragi! Kui sind kord ema juuresolekul walu waldab, siis ütle, et sul on hambawalu. Ei aita, laps! Kui ja tahad ema elus hoida omale ja Leenale, siis pead juba jeda tegema!“

Juta pigistas hambad kofku. Midagi tema wanast energias tuikas ta fahwatamid suu ümber.

"See peab sündima. Jumal andestagu mulle, et waesele emale pettust valmistan. Jumalaga, mu armjad, head sõbrad, ma tänan teid. Kui mul teid ei oleks!"

Impuujiwiselt suudles ta wanapaari kätt ja lahkus ruttu, et jälle mitte nõrgaks jääda.

"Waene, waene laps!" ütles tädi Maria ohates.

Doktor nokutas pead.

"Jah, tema peale laotakse kõik, sest et teis- tel jõud fontides pundub. Tema ema on ainult wari; Leena, kes ta armastab ja traagi hing on, on seal all lõunas kannatanud. Ja see Fred — see wõrukael — lasseb enese lihtsalt maha, selle asemel et ära süüa suppi, mis ta enesele ise keetnud. Sihute nõdruse! Noh, ta on surinud ja surinust ei maksa paha rääkida, aga ta on ema ja õdede wastu raskesti efüinud. Ja kõik peab Juta kandma. Kui ta mitte ei oleks niisugune tore tüdruk — mis, eit?"

Nõnda rääkis doktor Görger, kuma ta emast wäljaminekuks valmistas.

5.

Juta kuulis Minnalt, et ema tema äraole- fut ei olla märganudki.

Kui ta elutoast mööda oma töötuppa oli minemas, jäi ta silmapilguks selle ukse ette seisma, nagu oleks ta tahtnud sinna sisse as- tuda. Aga ta ei jaksanud seda teha, sest tal oli otse hirm emale nüüd silma waadata.

Tasakeji läks ta oma tuppa ja osutas Min- nale, et see talle järgneks. Kõike jõudu koon- dades ütles ta sellele, mis sündinud ja mida ta temalt wotas.

Minna oli ehmatusest ja kaastundeist esiti üsna keeletu, wotas siis aga kindlasti abiks olla. Temale meeldis Juta usaldusealune olla ja ta hoolitses oma noore perenaise eest tõesti ja tõlise osawõtuga.

Siis jäi Juta üksi. Ta luges weel kord Fredi kirja ja pigistas hambad kofku, et mitte nutta. Oleks ta wõinud wabalt nutta, ta süda oleks saanud teregemaks. Aga sellest heateost pidi ta ema pärast loobuma.

Siis valmistas ta kõik lühikeste reisi jaoks ette. Warsti ilmus doktor Görger.

Juta surus käe südamele ja palwetas, et Jumal talle jõudu ja rahu annaks, enne kui ta arsti feltjis ema juure läks.

Nüüd hargnes kõik eeskawa kohaselt. Proua Falkner ei leidnud selles midagi iseäralikku,

et Juta Brühli juure pidi tööle minema. Tal oli hea meel, et doktor oma abikaasa järele saatis, et see talle seni feltjiks oleks.

Wimaks oli Juta waba ja wõis doktor Görgeri feltjis majast lahkuda.

Lähemal tänamawõrgal kutsus doktor Görger auto, ja tuulekiirusel läks sõit wafalisse. Nad jõudsid weel õigeaks ajaks; waewalt olid nad saanud waguinis istet wõtta, kui rong juba teele muras.

Ei läinud tundigi, kui nad juba olid garni- jonilinnas.

Mis Juta lähematel tundidel kõik läbi elas, oleks ta wististi maha rõhunud, kui onu dok- tor temale ei oleks olnud abiks ja toeks.

Kui ta wenna ees seisis, oli tal, nagu oleks ta ise pidanud elutult tema peale waju- ma. Fred uinus nii rahulikult ja waiselt, peaaegu nagu oleks ta maganud. Hegi surm ei olnud ta näole suutnud kirjutada energilise joone.

Fredy teener teatas kõik nuttes. Tema oli täis auwat leina. Herra leitnant olnud ülihea kästija.

Kuma Juta oma surinud wennaga tund aega üksi oli, pidas doktor Görger ooberst Heyde- niga pikemalt läbirääkimisi. Ta seletas ooberst- tile olukorra ära ja palus temalt abi. Ooberst lubas heameelega kõik matmiseks ette walmis- tada ja kõik, mis waja, korraldada.

Kui ooberst Jutaga kofku sai, andis ta enda rüütellikult tema käsutada.

Juta tänas teda, waewaga oma pisaraid tagasi hoides. Siis jätsid herrad ta wennaga jälle üksi ja pidasid weel kord nõu.

Siis oli ka juba aeg lahkuda.

Weel kord surus Juta oma suu wenna fahwatamud otjaesisele. Weel wiimse pilk, siis saatis doktor Görger ta wälja. Kül- m wärin jooksis ta kehast läbi, kui üks tema aga sinu läks. Ta oleks kukkunud, kui wana herra teda ei oleks toetanud. —

Kui Juta koju tuli, ütles talle tädi Maria, et ema tugitoolile magama uimunud. See röö- mustas Jutat, sest nüüd ei tarwitsetunud ta kofe ema silma alla.

Siis lahkus proua doktor Görger, Jutat weel kord õrnasti lohutades. Minna toi oma noorele käskijannale kumma teed ja midagi süüa. Aga see jaksas nüüdki waid teed juua.

Minna ümbritses teda hästimõeldud mu- rega ja wõttis majapidamise juhtimise energi- list oma kätte, et Jutal sellega ei oleks tege- miist.

Kui ema ärkas, jäi Juta ainult mõneks minutiks tema juure, emast tiseda tööga waban- dades.

(Järgneb.)

Kõige suurem hirm.

Inglise kirjanik Rosita Forbes.

Minu elus sünnib suurem osa asju liig kiiresti, kui et mul aega oleks hirmu tunda. Palju aastaid tagasi tegin ma Austraalia põhjaranniku ligidal viis päewa kestwa hirmsa tormi laewal läbi, kus juures laewakatel lõhkes. Enam hirmu tundsin ma keskööl Shotimaal wanas Forbesi lossis, kui lossiwaim ringi käis, hambad irewile ja jalad ülestõstetud kui koeral. Kõige suuremat hirmu tundsin ma aga kolm aastat tagasi läänepoolses Araabias.

Kes sellest tahab aru saada, peab kõik oma luulewõimu mängule panema. Tuleb unustada elekter, politseinikud, walgusreklaam ja walge tõu ülewus. Midagi selleaolist praeguses Araabias ei leidu. Jah, lennuk ja lift on seal maal sama haruldased, kui seal päewakorral on tapmised ja äraandjate äkilised kadumised.

Lugu algas Araabia läänekaldalt läbi Araabia Nadiri marssides ja teel kümnendat korda peatudes. Nadir on mägestikulinn, kus meid, sõbralik sheik ootas. Suguwõsade waenulikkusest hoolimata, kelle maa-alast me läbi läksime, olin selle rännaku ette wõtnud, ja esimesest päewast saadik jutlustas hoiataw juht kurtidele kõrwadele.

Meie juht oli wäHEMEELDIW mees, nimega Farraj – mägielanik, kelle karwasest kehast lihaksed läbi jooksid nagu nõörid. Ta nagu oli lai ja tõmp, ja tema suurt juuksetutti hoidis ta madalal otsaesisel kinni pael. Riituseks oli tal kitsas puusapõll ja kett amuletist. Metsik temperamendilt ja wälmuselt, ilmutas ta wastikust naise autoriteedi wastu, ja see jõudis oma haripunktile päikeseloodel, kui Farraj käsu andis peatamiseks. Koht ei kõlwanud laagriplatsiks, sest seal puudus karjamaa ja kaitse kallalekipumiste wastu. Sellepärast tühistasin ma ta käsud, ilma et mehe wihast oleksin küsinud.

Silmapilgu wankus kaamelite rida. Siis hiilis juhtiw kaameliajaja minu juure:

„Parem on siia jääda, lady.“

Ta naeratas mulle näkku, kuna mina suure hejeeni (kaamel) küürul siia ja sinna kõikusin, ja jatkas:

„Mäed, kuhu tahate minna, on waenulikul maal ja alles weel wäga kauge.“

Teised beduiinid tulid ta kõrwale ja ma pöörsin oma looma nende poole.

„Kes minuga ei taha kaasa tulla, teeb kauge reisi,“ hüüdsin ma ja wõtsin rewolwri kätte.

Tõusis pahane pomini, ja Farraj tõstis püssi. Looduwa päikese wastu oli ta heaks märklauaks. Mu esimene laeng riiwas ta kätt, teine lõi tal püssi käest.

„Selle reisi juures pole kahelda,“ ütlesin ma ja naersin ta wälja.

„Allah eest, Teie sõnad on just kui Teie kuulid,“ pomises kaameliajajate juht.

Wastu tahtmist ronis ta kaameli selga ja ajas selle jalule. Minut hiljem õi karawaan jälle mägestiku suunas liikumas. Farraj tahtis pahaselt karawaani lõppu jääda, aga minul polnud wähematki lusti kuuli selga saada, ja käskisin tal karawaani ees ratsutada. Ja ta läks kõrwalepöördud näoga ette ning lakkus kätt, mis werine oli.

Tund aega marssisime waikides, siis hakkas üks kaameliajaja laulma:

„Nooruke ta, üsna noor,
nagu tuwid on ta jalad,
höbedased nagu kalad,
ilusad ja magusad,
aga mehe süda tal,
käsi kiire nagu pauk.“

Improwisatsiooni jatkati, ja üks beduiin teise järele ühines kooriga, kuni kaamelid sammu kiirendasid ja esimesed tähed nagu lilled sinisel eesriidel sirama hakkasid.

Sel ööl ei leidnud ma rahu. Kuuwalgus woolas mu telgi awausest nagu sulatatud hõbe. Rahutult wäherdasin ma woodis ja kitsas woodi puutus wastu klappi ja mattis kinni kuupaiste walge, heleda riba, mis põrandale hõbejoone tõmbas.

Sellejärele olin wist maganud, sest heleda riba koht oli wahetunud, kui

mingisugune midagi mul une silmast ajas. Ärkwel, aga liigutamata, kuulasin ma nõrka, kraapiwat häält. Tumedas walguses nägin ma üht kätt, mis telgipostist kinni hoidis. Weel üks sekund, siis järgnes ühe mehe õlg, ja ma kuulsin krabinat, nagu seda teeb mõni roomaw loom. Külm higi tõusis mu otsaesisele, aga ma ei liigutanud ennast. Lõpmatu ettevaatusega roomasid mu sõrmed rewolwri poole, mis mu padja all peidus oli. Mingisugune midagi takistas mu küünarnuki liikumist, ja ma kartsin, et rewolwri liig hilja kätte saan.

Sissetungija kükitas nüüd maas ja tõmbas teise jala esimesele järele telki. Silmapilgu walgustas kuukiir jalga ja ma nägin suurt türkiiswarbarõngast, mida Farraj kandis. See oli amulett ja ta suurim uhkus. „Kuni elan, ei lahkuta minust iialgi,“ oli ta karawaani ees kiidelnud.

Mu sõrmed kahmasid rewolwri ümber kinni. Metsik mees tuli nähtawale nagu fantastlik elukas, karwane ja suur. Ilma tahtmata lasksin ma. Pauk purustas waikuse ja põnewuse, ja Farraj tormas minu kallale. Ta nuga puudutas juba minu waipa, aga teine pauk pani ta tiirlema. Ta komistas telgiklapile, kiskus selle lahti ja kadus öösse. — —

Jalad jooksid läbi liiwa. Hää! hüüdis:

„Allah päästku sinu, käskijanna! Mis on sündinud?“

Järgnes häältekömin.

„Kas tungis mõni djinu sinu kallale? Bismillah! See on paha koht waimudele!“

„Ei ole midagi!“ hüüdsin mina ja läksin wälja neile näitama, et mingisugune djinn mind polnud ära wiinud. Ma ei olnud ehmatanud, aga olin nii wihane, et selle kätte otse tahtsin lämbuda.

Nädal aega hiljem istusin ma Nadiri sheiki hurtsikus ja ootasin oma wastuwõtlikku wõõrustajat. Oli õõ ja tuul õhutas palmitsetud palmiokste tuld. Mäeküljelt kajas suguwõsa palwe kaja. Kirglikult ja kestwalt paisus see sõjaka islami lahinguhüüdeks:

„Ei ole jumalat peale Allah ja Allah on suur!“

Hurtsikus walitses pimedus ja ma wõisin ainult waewaga ära tunda pat-

jade kontuurid, mis ümberringi seinte ääres seisid. Naine sinises pealisriides nõjatas liikumatult ukse kõrwal. Kõik hädaoht oli möödunud. Aga ometi olin ma täis wärisewat hirmu. Wõib olla reaktsioon, närwide ülepingutus — kes oskab kabuhirmu äkilist walitsust seletada? Ta tuleb põhjusest, kõige mõistuse wastu, Kui ta kellegist kindlasti kinni kahmab, siis on ta nagu puuk, kes kellegi läbi wiib pimedusest sinna, kuhu tahab. Ilmaaegu katsusin ma sügawasti hingata, ja samuti ilmaaegu mõtlesin ma Piccadillyle, kus tuled läbi öö wälguwad.

Palwe suri äkki, ja naine pööras pea kõrwale, nagu oleks ta kuulatanud. Minu kõri oli kuiw, ilma liigutamata ootasin ma ja ei teadnud isegi, mida.

Wiimaks tuli see — ühe looma röögatus, mis teeb päewa jubedaks ja öö metsikuks, õudseks. Ma kargasin jalule ja komistasin oma araabia rätikutele.

„Pole midagi,“ ütles naine rahulikult. „Jääge paigale! Minu isand tuleb!“

Me wahtisime pimedas tarretult üksteisele ja ehmudes sain ma äkki aru oma abitusest ja wäärtusetusest. Naisel on islamis wähe wäärtust!

Kui kaua ma kükitasin, ei tea. Orjad tulid ja kohendasid tuld. Panid selle uuesti põlema. Hääled pomisesid, metallnõud klirisesid. Wiimaks kattis suur kuju telgiukse ja üks hää! teretas mind pühalikult:

„Õnnistatud olgu sinu tulek! Andku Allah sulle rahu!“

Tuli hakkas helkima, ja mahalöödud silmil wastasin ma sheiki teretusele. Ta oli keskealine halli habemega tugew mees, mässitud kaamelikarwust wai-padesse. Ta suure seisuse ainus tundemärk oli kuldkäepidemega oda ta wöö wahel.

„Minu maja on sinu oma,“ ütles ta. „Olen kuulnud su reisi raskustest. Nüüd puhka rahus ja kindluses!“

Ma jutustasin temale Farraj kallaletungist, tema kadumisest, ja et ta küll wist kergesti haawatud oli, kui ustawalt teised beduiinid minu eest olid hoolitسنud, ja kuidas me kaks päewa olime ida suunas rännanud, kuni üht rändajat karjakaswatajat kohtasime, kes meid Nadiri juhatas.

„Kes teab, mis muidu veel oleks juhtunud,“ lõpetasin ma. „Teie kõrwe on lai ja Teie rahwas sõjakas!“

Sheik oli waikides kuulanud.

„Teadsin juba kõik,“ ütles ta „Kättemaks wõib meil ehk hilja tulla, aga kui ta tuleb, siis on ta täitsa kindel.“

Mõned orjad töid madalad waagnad, mis täis lambaliha ja riisi. Minu wõõrustaja wõttis sõrmedega tüki liha.

„Oleme koos söönud,“ üles ta. „Sinu elu minu peale, ma saadan sinu kindlasti su teele.“

Nägin, kuidas ta tore kuju tulepiirist kadus, ja asusin siis hea isuga magusasti lõhnawate waagnate kallale, mis minu ette asetati.

Sain parajasti walmis ja silmitsesin kahetsedes oma raswaseid sõrmi ning toidu kurbi jätiseid, kui ilmus üks naine.

„Terwiseks, head isu!“ teretas ta ja istus minu kõrwale sawipõrandale. „Sheik, minu käskija, saadab Teile selle kingituse,“ ütles ta, „et kindel oleksite tema kaitse peale.“

Nägin, tal oli midagi tulipunassese siidi mähitut käes.

„Olen väga tänulik —“ algasin ma, ja märkasin siis suurt põnewust ta silmis. Mu käed wärisesid siidil. Pikkamisi mässisin ma selle lahti. Naine ei liigutanud.

„Ei saa,“ ütlesin ma tasa. „Tead, ei saa — mis see on?“

Mu huuled olid tarretud ja ainult hirmsa pingutusega suutsin ma jagu saada kabuhirmust, mis laintena mu jalgede wastu löi.

„Kaameliajajad ütlewad, wõõral käskijannal olla djinni julgus,“ ütles naine.

Jubedust tundes awasin ma wiimse siiditüki, ja suur türkiisiga ehitud warbarõngas weeres põrandale. Ta oli märg ja kleepiw. Ma wahtisin naisele.

Farraj? Mis on temaga sündinud?“ sosistasin ma, kuna mingisuguse kauge karjatuse wastukaja mu ajus kajas.

„Külalise elu seisab mu käskija pea peal,“ ütles naine. „Tema kättemaks on kindel. Nüüd puhka rahu!“

Aga mina wahtisin ikka veel tarretult põrandale, minestunud põhjendamust ja meeletust hirmust.

Hing olgu meil kui tulemeri.

P. Grünfeldt.

*Hing olgu meil kui tulemeri,
kui päike taewalae all,
kust woolab wälja kiirteteri,
et kaoks pime pilwewall,
mis katab veel me kodumaad
ja tumedaks teeb meie raad.*

*Sest palju armastust siin wajab
ja palju päikest kodumuld,
ka palju palawust ta wajab,
et sirama läeks wiljakuld.
Sest olgu tuld täis meie hing,
et kaswaks meie sõprusring!*

*Kus walitsemas waen ja tüli
ja wiha waldab meeste meelt,
seal lõpeb kuldne armukülli
ja kaob wendus eluteelt.
Kus aga wenda toetab wend,
seal algab julge päksselend!*

Kaebealune.

Rootsi kirjanik Karl Fr. Rimrod.

Pehme hommikutuul kaisutas purtskaewude sirget tolmusammast nagu kallikest. Ümber marmorwalgete kae-wurakete sammus adwokaat Henderson niisket kruusiteed mööda sügawas mõttes oma maja poole. Pikkamisi läks ta laiu astmeid mööda üles terrassile, kuhu einelaud oli kaetud. Wiiwitades lasi ta enese tugitoolile wajuda ja ot-sis proua Doroty pilku, kes tema was-tas istus.

„Mina ei jaksa Robertit päästa,“ üt-les ta wäsinult.

Noore, ilusa naise pea wajus norgu. Ta hingas raskesti; ta abikaas märkas sel minutil õieti esimest korda, kui sü-damesse Robert Wardani saatus ta naisele läks. Ta nägi seda walusa rahul-dustundega. Robert Wardan oli tema ja ta maja ustawam sõber juba palju aastaid. Poole oma warandusest ja enamgi oleks Henderson tema eest oh-werdanud.

„Kas ta — —?“ küsis noor proua tasakesi ja tõstis pea, et abikaasa!e silma waadata.

Adwokaat nokutas pead.

„Ei ole mingisugust lootust. Proku-rör nõuab talle wististi surmaotsust — ja see tehakse ka. Plen peaaegu mee-leheitel. Weel eile palusin ma Robertit mulle ütelda, kus ta öösel wastu 12. maid, tunnil, mil mõrtsukatöö sündis, wiibis. Tema naeratas ja keeldus was-tust andmast.“

Hendersoni hääl kajas sumbutatult:

„Tema kaitseb üht naist, selles olen ma kindel. Usk Jumalasse pole mul sugugi kindlam kui usk tema süütusse. Kui naeruwäärt — et mõni tuhat marka rööwida, peab tema, kes kõigest ta spekulatsioonilustist hoolimata minult ja teistelt oleks wõinud iga summa saada, selle wereimeja tapnud olema. Juba ükski see möte on lollus — —“

„Kas sa sedaprokurörile ei ütelnud?“

„Mitu ja mitu korda, aga ilmaaegul Sest Wardani süü juures prokurör ei kahtle. Tõendused: Ta ei ütles, kus ta sel ööl on olnud. Wardanil oli tol õhtul wereimejaga ühe suure weksli piken-

damise pärast tüli. Lahkus ähwardades. Öösel tapeti wereimeja. On kaks tun-nistajat, kes ühes öösel kuritöömajast lahkunus tahawad ära tunnud olla Wardani. Tema taskust leitakse nii ja nii palju tuhat marka, mida tal päew warem pole olnud ja mille saamise kohta ta ka ei teata. Edasi leitakse tema taskust teraw kirjanuga were-imeja majast; Wardan ütleb, et ta selle õhtul ärewuses taskusse pistnud. Tema kuuel on paar weretilka. „Kriimustasin oma kätt roose murdes okaste küljes,“ ütles ta. Kes seda usub? Prokurör mitte, kohtuuriija ka milte Ainult mina — ja sina — ja wõib olla weel mõni teine. Aga mis see temale aitab? Ta on ka-dunud, kui ta ei räägi!“

Adwokaat wankus oma tugitoolile ja toetas pea kätele; ta õlad wabisesid. — Tornikellad löid kaheksa.

Henderson tõusis kähku ja hüüdis auto. Poole tunni pärast algas Robert Wardani asja harutamine.

Proua Doroty pööras ümber, ja Henderson nägi, et ta meeletult nuuk-sus. Ta peitis naise pisarniiske näo oma rinnale ja suudles ta juukseid.

„Ole tugew, mu armas!“ ütles ta.

Siis wõttis teenri käest kübara ning aktitasku ning sammus läbi aia wä-rawa poole.

— — Esimene kohtupäew ei toonud Hendersonile midagi uudist, küll aga wõrratumat ärewust. Weel kord oli ta katsunud sõpra panna rääkima — ja weel kord oli Robert Wardan pead raputa-nud. Kohtunikukudele andis ta wiisakalt teateid oma isiku kohta, seletas, et ta kuritegu pole teinud, ja edasi ei saa-dud temalt enam mingisugust tunnistust.

Prokurör näis olewat rahuldatud. Tema teades oli asi juba ammu otsus-tatud.

Kuulati üle tunnistajad. Nende tun-nistus oli Wardanile otse rõhuw. Hen-dersoni poolt ülesantud tunnistajad, kes Robert Wardani kui ausat inimest kirjeldasid ja temast nii jälki tegu ei uskunud, ei suutnud prokuröri tunnis-tajate wastu midagi teha. Esimene

kohtupäew lõppes tunnistajate ülekuulamisega

Weel kord, kitsas hallis kongis, mille wõrede wahelt lahkaw päew oma wiimised punased punased kiired heitis, langes Henderson sõbra ette põlwili:

„Räägi!“

Wardan tõstis meeleheitja üles, pigistas ta oma südame najale ja andis lalle siis tummalt märku, et ta lahkuks...

— — Asjatundja arst rääkis järgmisel päewal esimesena: „Waimuhai-gusest mitte märkigi!“

Siis tuli prokurör. Ta kõneles sun-diwa loogikaga ja tal oli kerge, sest tõendused olid otse pörutawad. Ta palus — ja nähtawasti mõjuga — wan-nutatud meestelt otsust: „Süüdi!“

Adwokaat Henderson tõusis. Oleks wõinud kuulda, kui mõni nõel oleks täidetud saalis maha kukkunud, kui pealinna kuulsam adwokaat hakkas rääkima. Kui tema kaebealust ei suut-nud päästa, siis ei wõinud seda keegi teine

Ta rääkis. Osutas nende tunnista-jate ebamäärasele tunnistusele, kes tahtsid Robert Wardeni tol ööl tänawal ära tunnud olla. Tähen-das teistele tun-nistajatele, kes peaaegu kõik kaebe-aluse kauaaegsed tuttawad, temast iial niisugust jälki kuritööd ei wõinud us-kuda. Hakkas iseenese ja Wardani wa-hekorrast kõnelema, kirjeldas teda kui oma ülikooli kaaslast ja kauaaegset majasõpra. Jutustas — ja harwa olid kohtunikud kui ka kuulajad nii põne-walt kuulanud — üksikasju kaebealuse elust, mis pidid näitama tema üllast ja head iseloomu. Aus inimene, kõige us-tawam sõber..

... Siis sündis midagi ootamatut. Kaebealune, kes siia maani rahulikult oma ette wahtinud, hakkas nuuksuma. Nutukrambid wapustasid teda.

Adwokaat Henderson astus sammu ettepoole ja ajas enese sirgeks. Ta sil-mad wälkusid pühas tules. Ta hääl oli wägewam kui iial enne:

„Mu herrad kohtunikud, see mees kaitseb ühe naise au. Ta waikib ja sureb tema eest!“

Kaebealusele oli antud klaas wett. Ta istus jälle rahulikult, ainult aeg ajalt weel kerkisid ta õlad kõrgele.

Henderson kõneles edasi:

„Tõendusteahel pole minu arust weel koondunud. Ärge wõtke, mu her-rad wannutatud mehed, kaebealuse waikimist mitte oma otsuse aluseks. Weel kord ütlen ma: Tema waikib ja sureb ühe naise hea nime eest — —“

Samal hetkel käis uks.

Kohtuteener tõi kaitsjale kirja.

Henderson waatas kohtu esimehele. See nokuas luba andes. Adwokaat awas ruttu kirja, awas paberi ja luges..

... Seal — mis see oli?

Adwokaat Henderson waarus nagu joodik saali keskele. Ta ägas ja ta käed kahmasid juustesse..

Kohkudes olid kõik tõusnud, ka kaebealune.

Siis kajas Hendersoni hääl, ja selles peitus kogelemine. Ta luges waljusti:

„Robert Wardan on öö 11 ja 12. mai wahel minu juures mööda saatnud. Raha sai ta minult. Nii tõesti kui mind Jumal aidaku.

Doroty Henderson.“

Oli, nagu oleks wälk tabanud saali ja publikut. Kõige kõrgemakraadilisem kohutus seisis kõigil nägudel. Adwo-kaat kahmas waewalt kuuldawa walu-karjatusega oma südame poole ja wa-jus pörandale..

Koosolek katkestati. —

— — Järgmisel päewal algas kohus uuesti. Kaebealuse ees, kes nagu surnu oma kohal istus, seisis uus kaitsja. „Mitte süüdi“ oli wannutatud meeste sõna. Otsus: Waba!

Tunnil, mil see kuulutati, tõmbasid kalurid ilusa Doroty Hendersoni laiba jõest wälja.

Adwokaat Henderson kuulis seda neli nädalat hiljem. Ta ei lausunud sõnagi. Pisut aega hiljem müüs ta ära oma maja ja lahkus linnast igawesti. Teda ei nähtud enam.

Kakskümmend aastat wõi enam on selle kurbmängu maailmas unustusega katnud. Robert Wardan, murtud mees, lumiwalgete juustega, saadab kewade mööda San Remos Pikkamisi ja raskel sammul jalutab ta mere promenaadil. Siis jääb ta äkki seisma ja ta silmad suurduwad..

Keegi pika kasuga mees, juuksed sama walged kui temal enesel, näost

pruun nagu inimene, kes kaua aega troopikamail elanud, tuleb talle vastu, läheb mööda Tema nagu, tema nagu... „Artur Henderson!“ hüüab Wardan ja langeb põlvili.

Teine pöörab pikkamisi ümber.

„Minu nimi ei ole Henderson,“ ütleb ta waljusti. Siis tasamini, nagu mõttes: „Paljude aastate eest tundsin ma üht Artur Hendersoni. Aga seda on palju aega tagasi — võimalik, et

see oli ka ainult wiirastus, Robert Wardan!“

Ütleb ja läheb edasi. --

Kui Robert Wardan minestusest ärkab, on aitajad käed ta sängitanud merkalda liiwale. Walges wahus mürisewad sinised merewood vastu sakilist kaljut. Wäljas, kaugel wäljas, seal, kus pilwed ja wood ühte sulawad, seisab looduwa päikese kuldpunane sära nagu sild, mis ulatab kaugele maale.

Saapad.

Belgia kirjanik Jean Reibrach.

Härra de Maule surma järele jäi noor lesk maha, ümbritsetud kõigi oma tuttawate osawõllikust austusest. Polnud see ju saladuseks jäänud, et ta elu mängija ning pillaja kõrwal, kes ta mees oli, wäga õnnetu oli olnud. Sellegipärast oli noor proua teda ennastohwerdawa hoolega rawitsenud ja mehe haiguse wiimsed nädalad olid ta otsaesise ümber loonud otse pühapaiste, mis ta walwamise tagajärjel kitsaksjäänud näokese ilu weel liigutawamaks tegi.

Jacques Darches armastus suutis wiimaks ta huultele jälle tagasi wõluda naeratuse, mis seal nii kaua ali puudunud. Kui Jacques soowi awaldas temaga abielluda, silmitses noor proua teda wiwitawa pilguga, millesse pikkamisi tekkis uuestiärkaw õrnus, ja tänulikult andis ta abiellumiseks oma nõusoleku.

Ta oli oma kadunud mehe kõrwal nii palju kannatanud, et näis Jacques'le, nagu peaks ta nüüd alles uuesti õppima õnnelik olema. Esimesest abielust oli temasse jäänud sügaw nukrus ja ühtlasi kummaline erutus. Ta kartis öösel, ja mingisugune ootamatu kobin, ukse kägin, parketi naksumine ehmatas teda ja ajas kiljatama. Aga naeratus, mis ta nagu ühtlasi jälle helgitas, ta lapselik-kurwad wabandused: „See on nii rumal, aga ma ei saa tõesti parata!“ tasusid ta mehele selle ehmatuse, mida ta naise liignärwilikkust nähes tundis. Noore proua weetlew hirmutunne tegi teda ta meelest weel wõuamaks ja ta armastas seda naist,

kes nii õrn oli, et teda iga tühi asi oleks wõinud purustada, weel enam, ning ümbritses teda oma lähelepaneliku ja kaitswa õrnusega weel lähemalt.

Ühel päewal aga oli ta tunnistajaks juhtumusel, mis teda esimest korda tõsiselt rahutuks tegi. Ta istus oma abi-kaasa kõrwal tema toas, kui äkki toatüdruk millegipärast tупpa astus.

Äkki tõusis noor proua, surus käed surnukahwatult kõrwadele ja kisendas lämbunud häälega:

„Wälja! Minge wälja!“

Ilma et aru oleks saanud, tõmbus kokkunud tüdruk tagasi. Igal sammul, mis ta astus, kriiksusid ta uued saapad, mida ta suure uhkusega kandis, ja iga sammu suurendas hirmu ta perenaise walust wiltukistud näol. Wiimaks läks uks tema taga kinni ja Jacques küsis murelikult:

„Mis sul on? Mis sul on, Marta? Kas wõib see tõesti olla saabaste kriuksumine, mis sind nii hirmsasti erutab?“

Noor proua ärkas nagu raske rõhu alt. Põnewus ta näol kadus ja muutus harilikuks magusaks naeratuseks.

„Ei tea!“ ütles ta. „Ei tea!“

Siis põgenes ta mehe käte wahele ja kogeles:

„Tüdruk on süüdi! Ainult tüdruk! Ma ei wõi teda enam näha! Eks ole, me saadame ta minema!“

Jacques otsustas arstilt nõu küsida. See raputas pead.

„Mis haigusse suri härra de Maule?“ küsis ta.

„Usun südamehaigusse. Miks? Kas arwate, et see wõrastaw seisukord kobinast wõiks tulla, mis mu abikaasale meele tuletab haigust ja surma? Aga ta ei armastanud toda mees: ju mitte nii palju — wastuoksa — kuigi ta teda ennastohwerdawal rawitses ja tema juurest hetkekski ei lahkunud. Peale selle tean ma, et härra de Maule surm oli kiire ja kerge, peaaegu märkamatul tulew.“

Ta peatas, ehmatatud arsti tõsisest näost.

„Teie mõtlete millegile kindlale?“ küsis ta ärewalt „Millele Te mõtlete?“

Arst waatas kõrwale ja wiskas käega.

„Oh, Jumal ei millelegi. Waja oodata, siis näeme! Naistel on palju põhjust närwide ärrituseks — leidub ju wäga palju seletumatuid ehmatusi ja heitumisi. Ühed kardawad kaela peale roniwaid ämblikke, teised hiiri, kes wõiwad kuue alla pugeda, kolmandad raua hõõrumist kiwil, küünte kraapimist seintel. Ja, ka meie alistume seegustele asjadele.“

„Wõimalik,“ katkestas Jacques, „et härra de Maule kandis kriuksuwaid saapaid ja et see kriuks talle nüüd äkki meele tuletas minewiku.“

„Wõimalik,“ kinnitas arst. „Pidage teda silmas! Kui see kordub. . .“

Aga juhus wõi teenijate kartus takistas sarnast sündmust. Ka Jacques' meelest hakkas mulje ununema, segunes teiste tähtsusetute juhtumustega ja kadus naiseliku närwilikkuse tuhande tuju ja kapriisi hulka.

Ta ei mõtelnud enam sellele. Aga ühel õhtupoolel, kui ta Marta tuppa läks, kus see wäljaminekuks riietus, tundis ta — enam peaaegu kui kuulis — oma saabaste kriuksu. Ta wiiwitas silmapilgu. Aga soow teada saada, mis Marta teeks, tõmbas teda edasi. Ta astus weel ühe sammu. Ainsa. Sest ta abikaasa pööras ümber, ajas enese wärisedes püsti ja, silmad leekiwas wihas temal, kisendas kähisewalt:

„Sinu saapad!“

„No noh.“ katsus Jacques teda rahustada. „See polegi nii paha kriuks. Aga ometi. . .“

Marta kargas nagu meeletu üles ja jooksis toa kõige kaugemasse nurka.

„Mine wälja!“ kriiskas ta. „Ei. . . ära ennast liiguta! Ma keelan sulle iga liikumise ära!“

Jacques oli esimeses ehmatuses ühe sammu tema poole astunud ja see ärritas teda, et naise seletamatu ehmatus selle läbi weel näis kaswawat.

„Mu Jumal!“ hüüdis ta pahaselt. „Mine wõi hulluks! Sulle ei tee ju keegi midagi!“

„Jacques!“ palus Marta piinatult. „Jacques, ma wannun sulle, usu mind ometi! Ära sellega mängi!“

„Aga miks siis, miks?“ küsis Jacques põnewalt.

Marta wankus, ringutas käsi ja hüüdis teedmurdwale meeleheitega:

„Sa ei taha mind mõista! Nii siis pean seda sulle ometi ütleva. . .“

See sõna ehmatas meest weel enam kui kõik muu enne seda

„Marta, ma palun sind!“ katsus ta teda weel kord rahustada.

Aga Marta jatkas takistamata.

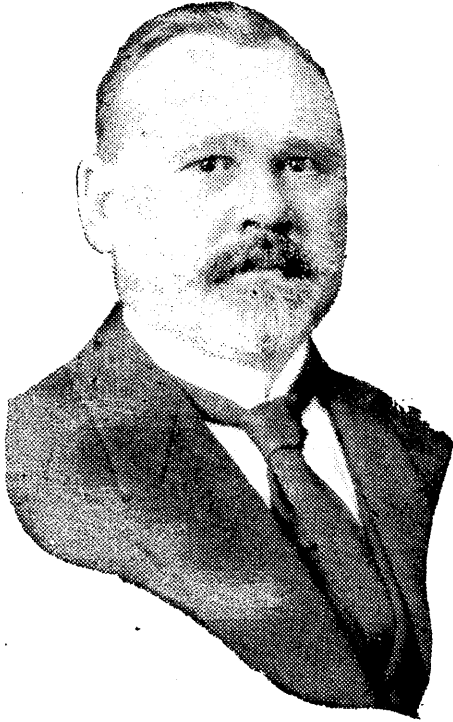
„Jah, jah, sina pead seda teadma! Muidu lämbun selles. Ja siis, ma kardan! Kardan hirmsasti! Kuule mind! Mis ma selle teisega kannatasin, tookord, seda ei tea keegi ega saa keegi ka teada! Ta pettis mind ja mina ei ütelnud sõnagi! Ta teotas ja alandas mind minu sõprade ja teenijate ees.“

Kõik, kõik kannatasin ma wälja. Aga seda, seda ma ei jaksanud. See oli ühel hommikul, ta tuli minu tuppa. Ta saapad kriuksusid. Oh see kriuksumine! Midagi hullemat ei ole ma läbi elanud! Ja homme ning kõik järgmised päewad sama kriuksumine. . . See otsis mind, ajas mind taga, leidis mu igalt poolt. Ta rebis mu närwe ja puuris neid nagu nõeltega. Ta oleks wõinud mind lüüa, wõib olla et oleksin seda sallinud! Ta oleks wõinud mu panna Iuku taha, nälgima, oleks wõinud mind piinata, ma oleksin sellega leppinud. Aga see kriuksumine, mõistad, oli see tilk, mis nõu üle woolama ajas. Ma. . .“

Jacques tundis hirmsat mõtet oma pähe tõuswat.

„Sa oled teda,“ katkestas ta ägeda tõrjega, „imestamisewäärt hoolega rawitsenud. See on kõik! Rahustu! Ära sellele enam mõtle! Ma tulen kohetagasi!“

Aga weel enne kui ta sai lõpetada, oli Marta selle hirmsa sõna wälja ütelnud, ja, rahustudes, kordas ta nüüd:

Dr. Jaan Raamot †

4. jaanuaril leidis Jänedal õnnetul surma Dr. Jaan Raamot, maha kukkudes libedal teel, mis mõne tunni järele, weresoone katkemise tõttu peas, surma tõi.

9. jaanuaril sängitati Tallinnas maa- mulda kadunu omaste, wabariigi walitsuse, sõprade ja suure rahwahulga saatel.

Dr. Jaan Raamot oli Wene riigiwolikogu liige. Eesti iseseiswaks saamisel oli ta põllutööminister ja wiimati Jänedal Põhja-Eesti põllutöö keskkooli juhataja.

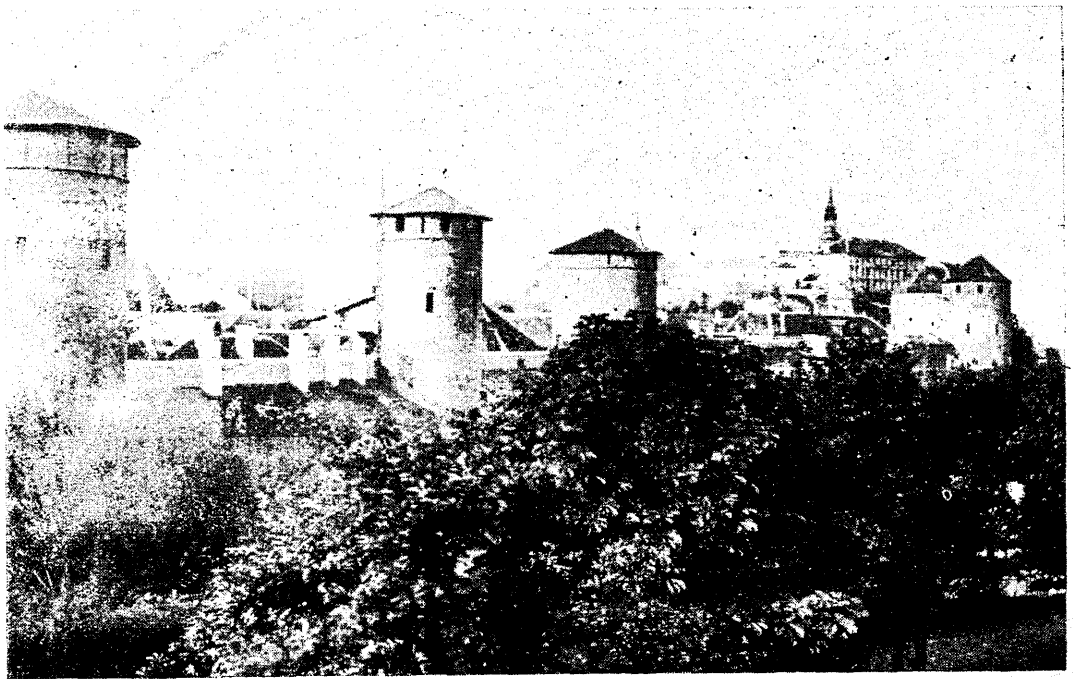
Surm tabas teda 53 a. wanaduses.

Dr. Jaan Raamot'i wiimne teekond Balti jaamast surnuaiale.

*N. Wene suusatajad
algasid Moskwest reisu suuskadel Helsingi ja Stockholmi kaudu Oslosse. Moskwest
Oslosse on umbes 2100 klm.*

Wana Tallinn.

„Jah, mina kihwtitasin ta ära! Ükskord pean ma seda sulle ometi ütlemal Oleksin selle kätte surnud. Südametunnistus piinas mind ikka jälle. See tüdruk tookord. Kas mäletad? See'p see oli. Ja siis weel tihti, ilma et sa teadsid, tänawal, ärides, teatris Lootsin ikka, et enese ära woidan. Ja nüüd, mil sina, sina ise. . .“

„Marta!“ palus Jacques. „Toibu ometi wähe! Need on ju waid sinu waesed närwid, mis sulle seda teewad! Tõendan sulle, sa ei pea iial enam seda kriuksumist kuulma. Need rumalad saapad wiskan ma nurka. Ja nüüd on kõik jälle hea, eks? Nüüd naeratad sa jälle? Oma wana, armast naeratust — jah? . . .“

Aga see naeratus ei tulnud. Wastuoksa. Mehe sõnad näisid seda weel enam meeleheitele ajawat. Ja silmadega, millest nõrgameelsus läikis, hüüdis Marta:

„Kas sa siis aru ei saa, et selles kriuksumises, mis mind jälgib, tema ikka jälle t'gasi tuleb, et ma uuesti pean algama, et sama impuls minus ikk jälle uuesti elawaks saab! Oh, teia! Mitte silmapilkugi ei wiwitanud ma

Kui sa teaksid, millise mõnuga ma kihwti, tilk tilgalt, walsin, millise mõnuga ma jälgisin ta suremist! Aga sind, ei, seda ma ei wõi! Teda ma ju wihkasin ja sind ma armastan! Waata hirmus on sellele mõtelda! Ja ometi ei wõi ma sest loobuda! Ma ei taha seda ja ei saa ometi loobuda seda tahtmast!“

Äkki näis ta rahustuwat. Ta ajas enese sirgeks, pani käe südamele ja ohkas:

„Mine parem ära! Kuuled? Pean saama rahu, olen nagu murtud! Jäta mu üksi! Ei, mine kohe!“

Jacques oli hirmust ja walust ja ehmatuses nii wallatud, et ta katsetki ei teinud wastu rääkida. Ta tormas toast wälja, wõttis sõiduki ja sõitis kiiresti tagasi arsti juure.

Aga kui nad tупpa tagasi jõudsid, leidsid nad Marta liikumata põrandal lamamast.

„Hilja!“ ütles doktor, kes tema juures põlwitades tema kohale kummardas.

Ja surnu kokkukrampinud käest wõttis ta wälja tühja kihwtiklaasi. Selle kihwti, mis ka herra de Maule oli tapnud.

Õhturahu.

H. Käger.

Õhtu jõudnud õue taha,
Warjud õhus hiilwad.
Tasa waob waikus maha,
Rahutiwad tiirlewad.

Kuuldub nagu kõnekõma
Tasane kui tuuleke,
Heljub ringi ainus sõna:
— Rahu! õhtu rahule!

Õhturahu õnnistama
Tuleb päewal tehtud tööd,
Tuues kaasa tunnistama
Enesega und ja ööd.

Et wõiks hommik hüüda jälle
Tööle uuel uhkusel:
Waew on surnud une sülle,
Pudenenud puhkusel.

Mida tublim tões ja tegu,
Seda õndsam õhtu tund.
Walmind tões ja waewa segu
Walmistab meil waikist und.

Lihne lugu.

Austra kirjanik Alfons Petzold.

Kümme nädalat oli ta juba töötä.

Kolm last ja naine, kes tundis enes uue elu idu kipitawat, kannatasid temaga.

Üür oli maksmata; wiimase wäärtasja oli puudus akna kaudu ahnetele wanakraamikauplejatele kätte wisanud. Ta nägi enese ees — kerjuse elu.

Hoolimata tugewatest kätest — töö-röömüst.

Täna hiilib ta nagu pekstud koer majast.

Ta kõhus koliseb külm wesi — ta einejook.

Wana, kõwa leiwakoor, mis ta selle juure söi, on suhu kibeda maitse jätnud.

Ta jalad weawad end waewaselt ja ja raskelt üle tänawa, mis läigib noore suwipäikese käes.

Ja kibe ja raske on tee, mida ta läheb.

Waeste nõukogusse!

Weel iial ei ole ta käed, need rauda-wõitwad käed, end kokku pannud alanlikuks palweks.

Ja weel iial pole ta suu end awanud, et leiba paluda.

Ja nüüd!? Kus on ta uhkus?

Ta naise ja nälgiwate laste juures!

Ja põlewam kui häbipuna ta näol on armastus omaste wastu ta südames.

Ta silmad otsiwad maja wärawat, kus waeste nõukogu asub.

Juhita komistawad ta jalad üle tänaw-kiwi.

See on walus!

Ja, jah! Need kiwid elus.

Ta mõtleb: Kui ma nüüd ei rooma nagu ussike ja ei kerja nagu wilets sant, siis pean mõrtsukaks saama.

Ta tungib waesuse filosoofiasse, mis loogikarikkam, kuigi ainult mõnest lausest koosneb.

Ta silmi pimestab walge emailsilt, millal seisab mustade tähtedega: „Josef Seidelhuber, kodanik, linnakatusmeister ja waestenõunik.“

Ta on eemärgil.

Talle näib, nagu oleks walge silt suur päike, mis oma leekidega ta silmi pimestab.

Kas pole teist teed?

Otsuseta seisab ta wärawas.

Ta waatab näljaste, küsiwate pilkudega möödaminejate peale.

Need ruttawad ükskõikselt mööda.

Peab see olema?

Ta pigistab hambad kokku, astub majja ja sammub mõned astmed üles, mis wiivad waestenõuniku korteri.

Kõrge, pruuni tiibukse ees peatab ta.

Weel kord haarab teda hirm selle meeleheitliku sammu ees.

Ta wõib weel ümber pöörata.

Ta tunneb, et keegi ta kuuest kinni wõtab ja ta ära tõmbab.

Ta tahab järele anda.

Siis näeb ta enese ees olewiku pilti: wiletsusest röõwitud toa troostitu tühjus ja selles ta naine kolme lapsega, kes on kesk röömsat naeru näljast waikinud.

Ta haarab kramplikult pahema käega ukselingi ja koputab aralt, aeglase liigutusega.

Jääb tükk aega waikseks.

Sel ärewal minutil kuuleb ta eksinud porikärbest koridoriaknal sumisewat.

Tas pole ühtki selget mõtet; ainult udune ettekujutus kerkib ta tühjas ajus ja sosistab talle pilkawalt kõrwa, et ta wang on nagu see kärbes, wangistatud wiletsuse puuris.

Mehaaniliselt astub ta akna juure, et päikesejanulist putukat wälja lasta.

Seal kuuleb ta enese taga heledat häält: „Kas Teie helistasite?“

Kiirelt pöörab ta ringi.

Awatud uksele seisab noor neiu, wist teenija.

Ta läheneb talle, wotab kübara peast ja ütleb tasa ja kohmetult: „Palun wäga, preili, tahan herra nõunikuga kõnelda!“

„Oodake weidi!“

Üks langeb kinni.

Warsti awaneb ta uuesti; teenija hääl laulab: „Astuge sisse!“

See noor, röömsalt tugew hääl on talle imeliselt meelt mööda ja wirgutab teda weidi.

Eestoa jahe hämarus wõtab ta wastu.

Jälle kostab laulew hää! „Minge otse edasi! Armuline herra on juba kirjutustoas.“

Jahedus, mis siin walitseb, on talt wiimase kahtluse wõtnud. Nüüd ei wõi ta enam taganeda.

Kindlal sammul astub ta eesriidega ukse poole, heidab selle kõrwale, surub lingile ja — näeb enese ees paksu, wanemat meest seiswat, kes parajasti suure mõnuga tugitoolile laskub ja sigari süütab.

Kuna wiletsusest tagaetud tööline kiirete üksteist neelawate sõnadega paksule mehele oma kannatuslugu jutustab, suitsetab see rahulikult sigarit ja heidab aegajalt kaaluwaid pilke tema ees seisjale.

Nõuniku käed on suured, ülestursunud lihakäsnad ning jutustawad tema päewade laiskusest ja mitte midagi tegemisest.

Nägu kaob raswa sisse.

Ta katsub oma punnis kuulsilma-dega töölise iga musklit ning uurib neid jõu ja paenduwuse suhtes.

Kui tööline lõpetab, puhub paks mõned korrad; siis wastab ta kähisedes: „Ja teate, mu armas mees, see on ju väga kurb! Kuid seal on raske aidata, kuna meil waestekassas väga vähe raha on. Kuid, kas teate midagi? Te tahate tööd, eks? Waadake, ma wajan parajasti abilist, kes usin on ja asja tunneb. Kui tahate, wõite homme wõi täna weel minu juures a'gust teha. Maksan Teile kaks krooni ja kaheksakümmend hellerit päewas. See on weidi rohkem, kui teised saawad; kuid et Te perekonnaisa olete, siis teen seda! Nii siis! Olete nõus?“

Tööline wõib waewalt rõõmu pärast „jah“ ütelda ja tahab tänumeeles nõuniku käsnakäsi suudelda, kes talle nüüd maja aadressi annab, mille katust ehitatakse.

Suwipäikese walge teil on kõrguspunktil.

Õhus on waikne sumin ja kuiw kuumus kõrwetab.

Hobused, koerad, inimesed roomawad nagu wäsinud putukad üle hõõguwate tänawkiwide.

Majade walged ja hallid pinnad oma miljonite klaasilmadega on wägewad reflektorid, mis päikesekuumust tugewas hiilguses tagasi annawad.

Taewalähedatel katustel ihkawad punased telliskiwid niiskust.

Wiiekordse maja katusel ähib meie tööline telliskiwide koorma all, mis ta ühest katusluugist äkilise katuseharjani peab kandma; see on igakord waewane ja hädaohtlik käik.

Peadpööritaw sügawus ja põletawalt kuum, libe tee üle katuse!

Kuid wiletsus, mis ootab kodus, ja mure, mis südames istub, on kohutawad õpetajad.

Juba üheksa wõi kümme korda on ta seda teed käinud ja puhkab weidi korstna kõrwal.

Ta mõtleb selle juures ikka raha peale, mis ta täna ohtul koju wiib.

Ta kuuleb juba laste hõiskamist ja näeb naise silmist muret kaduwat!

Selle üle unustab ta peaaegu oma nälja, mis on teda külma kätega haaranud!

Kui ta nii mõtleb, äratatakse teda alati wanem tööline, kes kiwe katusesse paneb.

„Teie! Kuulge! Olge tähelepanelik, et päike Teid maha ei paiska! Ta on täna armutu.“

Ja jälle sammub ta edastagasi.

Ikka tugewamini tungib nalg talle kallale; surub tal ühe käega kõhu kokku ja põrutab teise käega ta peajule.

„Oh! See on walus!“

Jälle puhkab ta weidi.

Ta surub walutawa, palawa pea käte wahale ja laseb lõual kõwadel põlwedel puhata.

Nii tukub ta unistuses, uimane näljast ja päikesest.

Wanem tööline töötab korstna taga ja ei näe teda mitte.

Tööline unistab, et ta kodus on.

Lapsed istuwad rõõmsalt ta ümber ja pistawad näljastesse suukestesse wõileibu.

Ta ees seisab klaas õlut, millest tema ja ta naine wahetewahel joowad.

Lõpuks ometi weidi raha kodus!

Kuidas see rõõmsaks teeb!

Nüüd peab ta aga mägama minema, esiteks selle rumala peawalu pärast ja siis on homme waja warakult tõusta.

Ta naine paneb talle märgi, jahutawaid rätte ümber otsa.

On, kui hea see on!

Ja kui peen ja pehme täna õlgwoodi on!

Ah! —

„Teie! Kuulge! Kuulge! Jumala pärast! Pidage end!“

Wanem tööline karjub seda kriiskawalt.

Kuid töölise keha weereb üle katuse, ikka kiiremini ja kiiremini.

Wanem tööline sulle õudusest silmad ja surub hirmu pärast hambad kättesse.

All tänawal on tume mürts.

Möödaminejad jooksewad metsikult põgenedes eemale.

Politseinik raputab õuduse hingest ja waatab kukkunu keha läbi.

Käsi jääb talle kätte.

Ta teab küllalt.

Ta kisub ühelt hobuselt teki, wiskab selle surnu üle, ja läheb õnnetust teatama.

Elu kõrguses.

Hollandi kirjanik Multatuli.

1.

Kõrgel, kõrgel õhus heljus liblik. Ta tundis rõõmu oma iludusest ja wabadusest, kõige pealt nautis ta waadet sellest, mis tema all seisis.

„Tulge üles kaasa, tulge siia!“ näis ta ütlewat wendadele, kes sügawal tema all maas puude kohal heljusid.

„Oh ei, meie joome siin mett ja jääme siia alla!“

„Oh, kui te teaksite, kui tore on siit ülevalt kõike silmitseda! Tulge ometi — tulge!“

„On seal ülewal siis ka lille, millest wõime juua mett, mida meie ju elamiseks wajame?“

„Siit ülevalt wõib kõiki lille näha, ja see lõbu —“

„On sul seal ülewal mett?“

Ei, tõsi küll, mett seal ülewal ei olnud!

Waene mesilane, kel wastik oli all elada, wäsis ära . . .

Aga ka katsus üles jääda.

Ta leidis, et ilus oli kõike waadata ja ainsa pilguga näha.

Aga mett . . . mett? Ei, mett seal ülewal ei olnud.

Ja ta jäi nõrgaks, see waene liblik! Ta tiivalöök muutus ikka aeglasemaks. Ja ta laskus allapoole ja nägi ikka vähem ja vähem . . .

Ometi nägi ta waewa . . .

Ei, see ei läinud, ta laskus madalamale.

„No waata, sealt sa tuledki juba,“ hüüdsid wennad. „Mis me sulle ütlesime? Nüüd tuled ometi mett imema lilledest nagu meiegi. See oli meil teada!“

Nõnda hüüdsid wennad ja rõõmus-tasid, et neil õigus oli, kui ka ainult, et neil wajadus puudus kõrguse ilu järelle.

„Nüüd tule ja ime mett nagu meiegi!“

Ja liblik laskus madalamale ja madalamale . . . ja tahtis weel . . . seal oli üks lillepõõsas. . . kas ta ei jõuaks sellele? . . . Ta ei laskunud enam, ta langes! Kukkus põõsa kõrwale, teele, maanteele . . .

Ja seal tallas üks eesel ta puruks.

2.

Kõrgel, kõrgel õhus heljus liblik. Ja tundis rõõmu omast ilust ja wabadusest, ja kõige pealt nautis ta waadet sellest, mis ta all oli. Ta kutsus wendadid üles, aga need tõrkusid tulemast, mitte lahkuda tahtes meest, mis all oli. Tema ei tahtnud olla all, kartes, et paksud kabjad ta seal puruks tallawad.

Aga kuna tal sama soow oli mett saada kui kõigil teistel liblikatel, siis lendas ta mäele, kus ilusad lilled kaswasid, aga kuhu eeslid üles ei suutnud ronida.

Lõbuga hõljus ta seal ringi ja sõi mett, ning oli tänulik, et ei tarwitsenud alla lennata.

Ja kui ta nägi, et mõni ta wend wankrijäljele teel liig ligidale lendas, kus palju liblikaid tallatult lamasid, siis katsus ta neid tiibade liigutamise-ga hoiatada, nii hästi kui suutis.

Aga seda ei pandud tähele.

Liblikat mäel ei näinud ta wennad üldse, sest et nad all orus ainult mett korjasid ja ei teadnudki, et mäel ka lilled kaswasid.

Lohusaare wanad.

Fred Pettoni pildike minewikust.

2

„Ema pani sulle oodet — ehk tahad süüa?“ pöörab Siim Jaani poole.

„Eks teel wõi natukene wõtta,“ wastab Jaan wankrisse istudes ja tekki ümber põlwede seades.

„Pea nüüd, pea! kuhu sa kipud. Ega's kodu sul eest jookse,“ sõneleb Siim ruunaga, ise wankrisse karates.

„Kas kodus kõik wana wiisi? Kõik terwisel?“

„Seekord küll, kel nüüd kibedal tööajal haigeks jäämiseks aega on. Wähest tunned, et walutawad kõik kondid ja keha. Aga kes sellest hoolib, muudkui rühi edasi. Ega sa seda teagi weel, et wana parun suri. Saab juba ligemale kolm kuud sellest. Möisa walitsemise wõttis nüüd poeg oma kätte. Külas räägitakse mitmesugustest uuendustest, mis noor parun läbi wiia tahab. Kohtade tükeldamistest ja müümistest. Wa' Pärtli Aadu olla minewa nädali mõisas paruni jutul käinud, pärinud siis järele, kas tõsi on, mis külas räägitakse. Parun löönud käega ja öelnud, et tühi lori. Ja annaks Jumal kõigil wana moodi jääda. Kust wõtaks minusugune selle raha, millega jõuaks osta omale koha, waata, et igapäewane leib laual ja silk kõrwaliseks, ning ära koha ostmiseks unistagi. Eks ta oleks hea küll, aga ei ole wõimalik — peab nõnda samuti läbi ajama. Saaks sullegi siis rohkem anda ja oleks sul kergem, aga mis wõimatu, see wõimatu.“

„Kuidas Aadu ka elab?“

„Mis tal ikka on — eks wana moodi. Näe, waliti teine walla talitajaks ja eks tal tegemist küll. Ei tahtnud esiteks ametit wastu wõtta, aga kuhu sa weel pääsed, kui korra walitud!“

„Wõi nii,“ ümiseb Jaan ja waatleb maastikku.

„Kui ilus ja waba,“ mõtleb Jaan ja sulub silmad. Tuleb meele minewik ja noorus. Kuldne noorus — kordumatu aeg. Tuleb meele, kus wäiksena — karjapoisina hommikust õhtuni sai matkatud metsis ja põldudel. Too oli omapärane ilm, milles elati ja millest pärast

unistatakse. Ja siis suuremana isal abiks põllul ja heinal. Ei unune iialgi need waiksed suwiööd metsis. Need waiksed, suwised ööd, kus segunes küpse kartuli lõhn metsa ja wärske heina lõhnaga. Ja siis kooliajad — need olid Jaani paremad elus. Oli alati unistatud tarkusest ja koolist. Ning nüüd oli see pea teostumas. Ainult weel kaks aastat ja siis jõuan sihile. Kaks pikka aastat, täis muret ja kannatusi, kuid kõik mured ja kannatused on tühised alles kord jõudes sihile. Sihile, mis teeb sinust waba ja iseseiswa mehe.

Wabaks ja iseseiswaks! Siis tahan tasuda neile, kes mind selleks on teinud. Siis peawad nemadki wabad olema. Oleks ammugi aeg selleks, et oleksite wabad — Teie, kaks wana, waewatud hinge. Mis olete Teie minu heaks teinud. Paremad suutäied olete mulle saanud. Ise koorukesi ja haganleiba närides olete elu sees hoidnud, töötades hommikust hilja õhtuni, — poole öödeni olete pidanud Teie, wanad, wäsinud, tööama, wäsimust maha salates, ja kõike seda, et mina, Teie jaan, kord elust paremini ja kergemini wõiksin läbi sammuda. Suudan ma tasuda kõike minu heaks tehtud oma elu kestel? Liig palju on seda ja weelgi ei ole lõpp. Weel tarwitan ma Teie toetust ja abi. Kuid siis — siis tahan tasuda, heaks teha, kuis jõud kannab.

Palaw tänutunne tõuseb ellu Jaani rinnas. Tänu, millest see aru saab, kel on põhjust tänulik olla, tänulik isale — et sündinud ilma, ja tänulik Emakesele maale. Isa ja maa! Wäikene on olnud too põllulapikene, millest isa on muretsenud elu ülewälpidamiseks leiwa. Raske on olnud too töö. Rasket hinda, werihinda on maksnud isa poja eest. Nooruse ja terwise on toonud ta ohwriks, et ainult elaksin. Põrmu tahaksin heita end Teie ees — Isa ja Emakene maa.

„Näe, piim sul riinetele loksunud.“
Eemalt läheneb kiirelt sõiduriist.

„Näe, Pärtli Aadu! kuhu peaks tema nüüd kihutama — ajab kas wõi hobuse

surnuks. Ega temal siis aru pole, kui waja kusagile rutata!"

"Pea, Aadu! Kuhu sa nõnda tõttad?"

"Ennäe Siim!" imestab Aadu hobust peatades.

"Kae, kae, wõi sina ka, Jaan, koju käima tulnud!" hüüab Aadu, wankrist maha karates.

"Oled sa, Jaan aga muutnud. Palju tõsisemaks ja kahwatumaks läinud, Ei wärskust ja noorust sinu juures jälgegi näha. Ja muidugi. Ega su põli ja õppimine kerge ole. Aga noh, küll suwe kestel kogud ja kosud. Siin ikkagi teine ja päikene, millest sul linnas nii suur puudus. Ja on ka need noored nüüd teistsugused. Eks ole, Siim?" ja Aadu pöörab Siimu poole.

"Ei seda meie nooruse päiwil olnud," jätkab ta "Olime kaugel igasugustest uuenduste ja ilmakorra parandamise mõttest. Wahest kui tuligi mõte, et on see ülekohus, kuidas sind rõhutakse ja orjama sunnitakse, agasee jäigi mõtteks. Tegudeks ei ulatanud meie jõud. Ja raske töö surmas alguses juba igasuguse mõtte paremusest ja enese olukorra parandamisest!"

Kuid nüüd unistatakse ainult wabadusest ja tehakse selle kättesaamiseks töödki. Meie päiwil peksti nahk tuliseks sarnaste mõtete eest ja lõpuks saadeti Siberi. Kes tahtis sarnaselt mõelda, veel vähem vastuhakkamist õhutada. Juba vanasõna ütleb, et "kes on pandud orjama, see orjaku heameelega" lõpetab Aadu ja muhelev naeratus valgub tal huultele.

"Muidugi, muidugi, Aadu, oleme need noored teistsugused, nõnda öeldud -- tulipead. Tahame kätte saada, mis kõrgel ja kaugel. Teame väga hästi, et ei tule meile paremust ning wabadust, kui ise seda ei loo! Olgugi et see ränk ja kurnaw. Ja peksu hädaoht pole wähenenud põrmugi, wast ennem veel suurenenud! Kas peksetakse ja saadetakse wähe meie mõtteosalisi ja kaaswõitlejaid Siberisse? Ja need õnnelikud, kes veel sarnase saatuse osaliseks pole saanud, peawad endid kokku wõtma ja püsiwalt töötama, et korra ometi läheneks wabaduse ja kättemaksu tund! Warem wõi hiljem tuleb ikkagi tund, kus langeb praegune kord, ja miks siis seista ja waadata? Miks kustutada tuld, mis määratud põlemisele?"

Miks sumbutada leeki, mis hõõgub rahwa hinges aastasadu? Kui on määratud ta hukkumisele, siis kohustawad meie esiwanemate piinad ja waewad meid kiirustama ta hukkumist. Ja hukkunud waremetele loome endile uue waba ja iseseiswa kodu!"

"Õigus sul, Jaan, õigus kõigil noortel, kuid terakene õigust ka meil wanadel. Ja uue -- waba kodu ehitamisel ei taha minagi pealtwaatajaks jääda. Tahan aidata nii palju kui lubab mind jõud ja selleks tahan juba nüüd sulle, Jaan, käsiraha anda. Kulub ära, kui lähed tagasi linna, ja abi ikkagi mujalt oodata ei ole, kui eneselt ja wanemalt," ja Aadu surub roosakassinise paberi Jaani taskusse.

"Wõta, wõta, Jaan -- oled ju minu ristipoeg omal mul järeltulijaid pole," sõnab Aadu, märgates Jaani imestawat pilku "Aga nüüd on küllalt aega wiidetud, peansillalistele käskeminema wiima Küll suwe kestel weel kokku saame. Elage hästi!" lausub Aadu lõpuks ja kargab wankrisse

"Jumal kaasa!"

Waikiwad isa ja poeg. Waatawad wai kides oma ette, süwenenult mõtteisse. On jõudnud mäeweerele, mis lahutab neid Lohusaarest ja muust ilmast. Rahutult rändab Jaani pilk üle soode ja õitsewa kanarpiku. Mingisugune salakartus, seletamatu hirm waldab Jaani. Asub ta südamesse, kui ei oleks enam kauaks Lohusaart, õitsewat kanarpikku ja tema murest muljutud wanemaid. Waatab wanu esiisade istutatud pappleid ja ohkab. Põllulapikesed sooweerel on kaetud rukkiga, sätendades lainetawa kul-lana. Põllult tõuseb õrn tolm, tasa heljudes liigub ta kuusiku sihis. Rukis õitseb -- leib walmib. Eemal, seal, kus lõpeb soo, mustendab kuusik, sirgelt, otsekui wandeks ülestõstetud sõrmedena, seisawad hiiglakuused. Ja päikene, see wal-gus, mida Jaan lapsepõlwes nõnda armastanud, seisab punase rattana kuusiku kohal, saates talle wiimaseid kutsuwaid kiiri. Otsekui nägemata kätest alla kis-tult kaob päike. Rahuliselt ja tasa poeb ta mustawa kuusiku warju.

"Olemegi kodus," ja Siim pöörab wärawast sisse.

"Perenaine! Pere-nai-ne!" hõikab Kusti heledal häälel. "Teised juba kodu!"

Pole waja Kusti hüüdu. Juba ilmub Madli uksele. Kui sageli on ta ilmunud õhtu kestel läwele ja seadnud pilgud mäe sihis. Kuid ikka asjata. Wiimaks ometi on nad tulnud, wiimaks ometi näeb ta oma poega — oma Jaani.

„Jaan! Jaan! Wiimaks ometi oled sa tulnud.“

V

Ja nii möödus suwi. Täis päikest ja õhku. Kestis ka tollel wiimsel suwel töö päikese tõusust loodeni. Mida lähemale jõudis sügis, seda tihemini ohkasid Siim ja Madli. Isegi Jaan wajus tihti sügawaisse mõttesse. Möödumas olitoo suwi, wanadele rõõmsam suwi elu kestel. Nägid Jaani, endi Jaani hommikust õhtuni. Nägid Jaani ja märkasid, kuis muutus ta päew päewalt rõõmsamaks. Nägid, kuis löid punetama ta kahwatanud palged kuis silmis löi lõkkele uus helk, helk, mis waatas jällegi ilma ja loitis täis julgust ja jõudu. Ja siis tuli raskem aeg. Päew, mil pidi jaan sõitma linna. Tuli too raskem mida oli oodatud. salakartus südames. Wõis näha Madlit punaseks nutetud silmadega. ja wõis märgata muret ja nukrust isa kui pojagi silmis. Sala, tahtmata weereb pisar, kui lahkub Jaan.

„Ära kurwasta, ema!“ hüüab jaan julgustawalt, kuid tunneb, et ka enesele oleks waja toda julgustawat hüüdu. Ei ole jaanilgi kerge lahkumine, kui hea meelele jääks jaan, oleks abiks ja toeks neile kahele, kuid siis jääks ülesseatud siht — elu eesmärk

Edasi! ja kiirelt weerewad rattad mis wiivad Jaani edasi wastu raskustele ja tundmata elumuredele.

Ja tema, Madli seisab õuewärawal ja näeb kaugenemas neid, kes talle kallid. Kui ei oleks seda kõrge kütüruga mäe warjamas sõitjaid siis näeks Madli neid weel kaua, kaua. Waataks, kuni näeks liikumas, weel maanteel neid musta täpina, waataks, kuni lööwad silmad weele ja pilk muutub selgusetuks!

VI.

Jaan tunneb ära seletamatuid raskusi hinges. Selgusetu pilk libiseb toas ringi ja peatub kahwatanud kätel. Pea kumiseb ja keha läbistuwad tulised nooled, mis sünnitawad piinawat valu. Kõrwalt

toast kostuwad hääled tunduwad talle wastuwõtmatu lärmina.

Waikust! Kui saaks ainult waikust! Oleks nõnda hea lehada, kui walitseks ümbruses rahu. Rahu, millesse mattuks kogu purustatud hingega ja haigusest kurnatud kehaga. Kuid ei saa, ei saa! Ei saa waikust ei tagane ka rusuwad tumedad mõited Jaani piinatud ajust. Isegi raskemal haiguse päiwil ei lahku nad temast. Maadleb küsimustega ja piinawate mõtetega, kuni lahkub jõud ja ta wajub teadmatusse. Kuid ainult seks korraks. Ärgates waldawad nad ta uuesti; hiritawad, narriwad ta nõrkust ja poewad kindlamalt ta hinge. Ei suuda, ei saa wastust küsimusele, mis ei lahku Jaanist haiguse kestel. Ei suuda lahendada küsimust, mis rängalt rõhub ta rusutud südant! Ei suuda mõelda, weel vähem wastata, mis saab, mis tuleb? mis saab, mis sünnib temaga? Mis sünnib nende kahega seal kaugel sooweerele? Isa! Ema! Ja jällegi on ta jõudnud punktile, millest ülepääsmine sünnitab äraarwamata raskusi. Mis kärstab südant ja tekitab silmis punaseid, kiirelt weerlewaid ringe. Mis paneb kõrwad kohisema ja sunnib abitult liigutama hõõguwaid huuli. Kui ainult teaks, kui ainult teaks, mis tuleb? Ja kestnud on see juba kaua — terve igawiku, vähemalt temale — haigele. Kuid miks mõelda möödunud päewadest, kui lahendada? palju raskemad mured ja küsimused Miks waewata ennast küsimustega, millel pole tähtsust ja mis möödunud? See oleks asjata jõuraiskamine ja wanade mälestuste elluäratamine. Nii on ometi waeweldud kogu sügis ja lõppu ei tea, ei tunne tulewat. Kui ometi teaks, millal lahkub kuri haigus piinatud kehast Kui suudaks koguda ennast nii palju, et saaks saata sõna — teate sooweerele! Kuid ei ei suuda, ei jõua! Kas kestab see weel kaua? Kas pean kaua weel lebama sängis ja waewlema uneta ja walurikaste ööde küüsis? Kas ei lahkugi ükskord rõhuja, mis paneb keha wärisema kõrges palawikus? Ehk ei tahagi nad lahkuda? Ehk pesitewad kuni nõrken ja alistun? Ootawad, kuni katab silmi mul igawiku udune linik, kus lakkab töötamast waewatud süda, kui nõrkeb mõistus ja kõik wajub pimedusse? Küllap siis lahkuwad nemadki — rängalt rõhuw haigus ja piinawad mõtted.

Ja siis saabub lõpp. Lõpp kõigile kannatustele, kõigile piinadele ja sihtidele! Sihtidele? Ja Jaan surub kõhna käe rusikasse.

Ei, tñhat korda ei, mitte seda! Kõik muu kuid mitte seda Mitte kaotada seda, mille poole oled algusest püüdnud ja millele oled ohwriks toonud enese parema — terwise! Millest oled unistanud ja mis on olnud heledamaks kiireks siin elu halluses Ja nendest peaksin nüüd lahkuma? Peaksin lahkuma wanematest ja unistatud, ihaldatud wabadusest? Peaksin lahkuma ja poolele jätma waba kodu ehitamise? Peaksin lahkuma hoone müüridelt, millesse on walatud nõnda palju pisaraid, ja werd! Millese on walatud kannatajate ja leinajate — isada, emade pisarad; Millese on walatud isamaa paremate poegade aated ja weri. Weri, millest pidi tõusma wabaduse päike, mis pidi teed näitama ja julgustama järeltulijaid, kaasehitajaid uue — waba kodu müüridel!

„Ema! Ema! Kui teaksid, kui walus ja raske on sinu pojal? Sinu Jaanil, kellele oled annud elu, keda oled sahoindnud ja kaswatanud. Kelle eest oled sa walanud kurbuse-ja rõõmupisaraid. Kelles nägid sa enese tulewikku ja unelmi täideminekut! Olen haige ja nõrk, kuid ära kurwasta! Ema! Kas kuuled mind? Ära kurwasta! Pea möödub kõik. Pea paranen ja siis, siis tahan tulla ja näidata ka sulle, minu ema, enese kätetööd! Tahan wiia sind paremasse tulewikku. Tahan asetada sind uude, walgemasse tuppa, mis leiab aset uues wabadusemajas. Tahan paigutada sind wabasse majja. kus wõiksid sa rahuliselt puhata, kus wõiksid sa rõõmu tunde enesest ja minust!

Ema! Ema! Kas mõistad mind? Tule lähemale ja paiguta omad wärisewad käed minu tuksuwale, hõõguwale rinnale. Tule ja waigista piinu, tule ja waigista ka rõhuwaid mõtteid! Oo ema! kui sa teaksid, kuid walutab mul süda? Tule ja waigista tedagi! Ema? miks ei tule sa? Ei kuule sa mind? Ära karda, see olen ju mina! See olen ju mina — sinu poeg. Miks waatad nii wõõrastawalt oma Jaani? Miks ei tule sa ja ei kergita tumeduse linikut minu silmadelt? Tule ja waigista kostwat kohinat mu kõrwades! Tule — ootan! Ema! Mu ema, miks põlgad ja jätad maha oma ainsama poja?!

Ema! Tule waata, kuid kumab wabaduse päike. Kuula, kuid hõiskawad kõik rõhutud ja murtud hinged. Kas näed seal kaugel suurt, walget hoonet? Waata Waata! Sinna paremasse tuppa olen walmistanud sulle koha. Tule, lähme kohe, kohe ilma ajaraiskamata! Kuule, kuid heljub ja kohiseb rahwa rõõmukisa! Waata, kuid pillutakse lillesid ja austatakse neid, kes on loonud meile uue elu ja ehitanud uue hoone! Kuid ema, kus oled siis sina? Ema, tule ruttu, kas ei kuule, kuidas mind kutsutakse, oodatakse ja austatakse? Kas kuuled, kuidas hüütakse sinu poega. Sinu, sinu — — — oh ema! Ema, mul on walul! Lõpmatul walul — — —!

VII.

Ja tundub Madlile, kuid muutub raskeks tal süda. Kuis pigistatakse ja muljutakse toda waevatud südant, oise kui haaratult raudseist pihtidest. Tunneb ümbritsewas vaikuses varitsemas hädaohu, enesele ja neile, kes talle kallid. Aimas emasüda liginevat õnnetust. Ja too tuligi. Nii walus kui see oli, aga tuli ometi. Tuli kõige oma kaaslastega, kõigi kaasaskäivate halbustega. Musta mure linikuna kattis kinni nende kahe wana heledamad päewad häwitas nende usu tulewikku.

Kuude kestel ei saanud nad Jaanist teadet. Ja siis tuli too hirmsam, too walusam teade, mis pani wärisema nende südamed ja täitis halwatusega tööst waewatud liikmed. Nende Jaan, nende Jaan surnud! Kaugel wõõrsil, palawikust walatud. Kaugel wõõramaa põue on warisenud Jaan, nende tugi ja lootus wanaduspäiwil! Ahastus täitis Madli hinge, tuimalt waatasid tumenewad silmad tulewikku. Olid aastate kestel ainult ühes sihis töötanud ja nälga ning wiletsust kannatanud. Olid tööd murdnud lootusega, et ometi kord saawad puhkust ja rahu poja kaitse all. Ja nüüd? On warisenud kõik lootused ja soowid. Kõik otsas, kadunud. Surma külm käsi riisunud nende wiimased lootused paremasse tulewikus. Liig ootamata oli rusudeks warisenud nende tulewik. Liig ootamata olid purunenud nende kõikumata mõtted.

(Järgneb)

Libahunt.

Saksa kirjniku Luise Westflich'i romaani.

2

„Tulin jüa sulle üttema, et mul sellest kahju on, mis sulle eile üteldi ja tehti, Kort Ohlsen, ja minu süü ei ole see tõesti. Minul on süüist hoopis teine arvamine, kõrge arvamine. Seda pead ja teadma. Võtjin ninatarga tüdrukut tublisti pihile, ja ka Wilm Kattenbühl jäi oma oja. Ja kui ja seda nõuad, peab ta süüist andeks paluma. Ja, ta peab seda tegema. Mina tahan seda. Aga et ja minu dige arvamine teada saaksid, tõin sulle selle jüin kaasa. Sul pole ju perenaist, kes jüin eest hoolitseb. Teenijad jääwad ikka ainult teenijateks. Säh! Lase enesele maitsta!“

Ta wõttis kaane korwilt ära, et Ohlsen kaasatoodud maiustusi näeks.

See waatas ükskõikset korwi. Ta nägu jäi endiselt tõsiseks.

„Sa ei oleks pidanud enmast tülitama, Triin-Mleid Kreimeier.“

„Ei, ei, ära tee mulle haiget. Sa pead selle wastu wõtma.“

„Noh, kui see juht jüin tabe on, jüis ole tänatud. Ja wii need asjad koju Gepe fätte. Tema on mul perenaiseks.“

Ta katsus uuesti hobuseid käima ajada.

„Ah,“ ütles perenaine kurwalt, „näen juba, et oled ikkagi pahane. Aga kui ja teaksid, millist häda ja waewa peab nägema lest perenaine ju lastega ja tütreaga esinelejt abielust, mis ote wõimatu on, jüin ei paneks seda mulle nii pahaks. Millist waewa olen ma näinud selle tüdrukuga! Seda ja temast ju ei märkagi, wäid weed on sügawad. Aga mulle on see peaaegu liig raske. Wanal Lürkel on õigus: talule on tarwis peremeest!“

„Noh, jüis pead enesete küll niisuguse otsima,“ arwas Ohlsen.

Triin-Mleid waatas temale.

„Kas ja ei tea kedagi? Siin nõu wõtaksin ma kuulda. Ja mees peaks see olema, tead, jühke kui jüin. Siinsed ajumikud on kõik unimütsid, seda jain eile õhtul jälle näha. Kas ja jüis ei tea kedagi, Kort Ohlsen?“

„Ei.“

„Oled ka kelin, Kort Ohlsen,“ ütles Triin-Mleid naerdes. „Sa ei taha mõtlemisega ainult waewa näha, sest et ja naisewõtmisest üldse midagi ei taha teada. Ja ometi kui ja seda ei taha pahaks panna — jüinugi käsi käiks perenaisega paremini. Seda ei üttele ma mitte ainult ju majapidamisest. Ka jüin meeleolu pa-

raneks ja muutuks rõõmsamaks noore, priske naisega.“

„Mis ja kõik ei üttele!“

Ohlsen silmitses naist warjamatult pillega, kui ta jattas:

„Wiimaks tead jüin mulle perenaise joo-witada?“

„Hoidku selle eest! Ei, Kort Ohlsen, wii jultunud ma ei ole. Sihufesed asjad jäägu jüin oma parema äratundmise asjaks. Aga kas ei taha ja wähemalt minu koofe maitsta raske töö juures kosutusjeks, enne kui ma nad Gepe fätte wiiin? Waata — wii!“

Ta wõttis pruunika fringli ja hoidis selle Kortile jüin ette.

„Noh, hammusta tüft maha!“

Aga Kort Ohlsen ajas pea fuklasje:

„Mina sel ajal ei jöö!“

Naerdes püüdis Triin-Mleid temale koofi jüin pistata. Aga äkki muutus ta näoilme: ta lastis käe wajuda.

„Säh, kui ja ei taha! Wiiin nad Gepe fätte maija. Jumalaga, Kort Ohlsen.“

Kasepõõsa fuldwalli warjüst joojt olid faks meejt nähtawale tulnud — wana Lürke ja Wilm, Kreieni talu sulased. Nad panid laudu joo kõituwale pinnale, laudu, mida mööda nad jüis käruka kuwi turbaid Kreieni talu paadid-jadamasje kärutada tahtsid.

Kuna Triin-Mleid põliupeenart mööda kii-resti Kort Ohlseni maja poole sammis, ilma et pead oleks pöörnud, jäi Wilm, laud käes, nagu kivistumult seisma ja wahtis talle järele. Kaks forda pidi Lürke teda hüüdma.

„Ei tea, Lürke, ma wist ei näe hästi. On see meie perenaine, kes Kort Ohlseni maja poole läheb, wõi ei ole ta see mitte?“

„Mis on jüis sul sellega asja?“ küjis Lürke imestades.

„Ei, sellega ei ole mul tõesti asja.“

Wilm kummardas ja pani laua maha. Tema walge nägu omas selle juures isearaliku punakas-wioleti wärwi, nagu oleks õitswa lanar-bifu paiste seal peegeldunud.

Lürke rääkis edasi:

„Parem waata, et ja Kort Ohlseniga jälle ära lepid. Tema ei näe mitte niisugune wälja, nagu lepidks ta niisuguse noore kufe häbematu-tega kui jüin oled. Ei saa ka aru, mis sulle paganate õieti pähe tuli.“

Wilm tõstis pea trotslikult üles.

„Kas arwad, et ma Kort Ohlteni kardan?“

„Noh, mis sellesse puutub,“ pomises Lierke, „enem lähebkiin wihasele pullile punase räti-
fuuga wastu, kui et lasen Kort Ohltenil enese kallale karata. Aga teie kollanokad tungite inimestele ja asjadele pimedast peast niikana kallale, kuni enese pakkud pealind sisse lööte!“ —

*

Kui Triin-Alleid joo kaugusesse oli kadunud, oli Stiine Wisben Puttjarkeni üksi aeda pürne noppima jätnud ja maija tagasi läinud. Ta kohendas tuld koldekatala all ja jammus siis terawasti wahtides läbi poolpimeda foja edasi.

Jalgpingil loomalatriite taga istus Inge juure korwi ees, mis kuimi herneid täis, ja puhastas need, ise oma wiiji järele uunistustes wiibides.

Inge ei olnud oma ema iial tunud. Stiine oli ta juureks kaswatanud — kõrwaltööna, sest juur talu andis talle küllalt tööd. Ja Jaan-fredrik Kreimeieril ei olnud aega ega lustiigi oma õrna, luulekujutustega täidetud lapse mõtetekäikudesse süweneda. Sellepärast oli see Ingele olnud lausa rõõmusõmm, kui Stiine temale ühel päewal omal karusel kombel teatas: „Nüüd saad warsti uue ema!“

Põstjuwal põnel, kärjitult oli Inge seda uut ema oodanud. Kõik, mida ta igatses ja mis tal armastusest ja arusaamisest puudus, koondas ta sõnasse: ema. Tore lillekimp käes, seisis ta pere seltsis wärawas, kui isa „uue“ oma kodu waatama tõi, ja ta iludusest joobunud meel waimustus filmapilk Triina-Alleidi särawatist juustest ja sädelewatest silmadest. — meelik oli ta, kui ema oma ümmarguse käega kergesti ta kra-
jupead silitas ja lubas, et nad tahawad olla head sõbrad.

Kuid asi enjunes hoopis teiseks.

Tõsi küll, Triin-Alleid ei pahandanud iial oma wõrastütrega, ei jätnud teda ka millestki ilma. Inge sai süüa ja riidet. Igauks sai seda Kreieni talus. Kuid wõdrasema waatas temast üle nagu teisedki ja peletas ta argliku igatsuse enesest külmen-dawa ükskõiksusega.

Alasta hiljem juri ka Inge isa.

Üksikult elas tütarlaps oma tähelepanuta elu, pea täis muinasjutte, mis ema Boss jutustas, jutte, mis ta ostis Scharmbecki laadalt ja laiafs kubus üksikutel hulkumistel metsikus soos. Hädawaewalt oli ta lugema-kirjutama õppinud kooliõpetaja juures, kes oma wabal ajal korwe punus ja asunikkude juures sulasekohuseid täitis, põhja läinud tjiwiliseeritud maailmas ja juba kaksikümmed aastat raud-dumma siin soos.

Ja tüdrukü jüda iklas armastust. Taqasi-tõugatud omawamuste lärmitsemast jämedusest, kes tema peale waatasid kui wõõra „tateritüdruku“ peale, ofis ta weel täisealisenagi pelgliku õrnusega oma inestatud wõdrasema poolehoidu, nagu ta seda juba lapsena õstunud, ja iial ei tulnud temale mõte, et tal oli oma õigus ja oma tahe jelle „ema“ wastu.

Wana tüdruk jäi peretütre ette seisma ja silmitses teda. Mõni aeg oli ta püüdnud neiu majapidamise jaladustega tutwustada, eriti pärast Inge leeriskäimist. Aga Inge ei olnud eriti osaw, wäljaarwatud loomade rawitsemine. Stiine leidis peagi, et töö kiiremini edenes, kui ta seda üksi tegi, ja jättis oma kaswandiku ta uunistuste sülle.

Majakoeer oli Inge jalgade ette pikali heitunud, must kaks konutas laepalgil tema kohal, jaha käppade ümber. Tema kõrwal õlgede peal lamas haiqe wafikas, kellele Inge aegajalt katjus piima joota, ja tema ümber nokkis kanakari wäljatorjatud wiletjamaid teri. Loomad armastasid Kreieni talutütarit, kes enese tundis inimeste keskel üksiku olemat.

Stiine raputas pead.

„Mis ja siin uurgas konutad, süa? — Miks ei tule ja aeda pürne maha wõtma?“

„Ei tohi, Stiine. Oma tahab, et ma lõunani herved wälja nopin — eilse õhtu pärast, tead. — Kardan maid, et hakkama ei saa.“

„Õm,“ ümises Stiine, ja Inge jättas:

„Ja siis saab ema pahaseks. Tema ei ole miniga üldse rahul, seda ma tunnen. Ja ma tahaksin ometi heameelega, nii heameelega tema meeleepärast olla.“

Wana tüdruk seadis urisjedes oma peatamü dieti.

„Ma aitan sind,“ ütles ta lähidalt. „Sini waata ja järele, kas Tobias süüa ei taha.“

Aga Inge palus pelglikult:

„Ei, Stiine, ei, ära saada mind omu Tobiasse juure. Jäta mu süa herne-
ste juure.“

„Kunmal tüdruk,“ pahandas Stiine. „Tobias ei tee kärbseligi kurja. Mis sul on omu Tobiasse wastu?“

„Ma kardan teda ja tema filmi, Stiine!“

„Nii! Kardad teda? Aga Kort Ohlteni ja nähtawasti ei kardad. Mina ei suuda ifka weel aru saada, kuit ja julguse wõtsid taterit tema wastu aidata?“

„Ometi, Stiine, ma kardan ka Kort Ohlteni. Kergesti kardan ma teda. Aga kui ma nägin, et ta jelle waese inimese peale püssi palge pani ja et see waene juba lähemal hetkel pidi nõfsatades mu jalgade ette jurmilt maha langema, siis oli mul, nagu oleks mind

keegi liikunud: ma pidin wärawa kinni wis-
fama tema ja kort Ohljeni kuuli wahel."

"Jah, see on nii jüni wiis. Mõtted kõigi
teiste peale. Aga selle peale, mis sulle kahjulik,
ei iialgi."

"Kaha on ainult see," ohkas Inge, "et ema
minu peale sellepärast pahane on."

Selle peale Stiine ei wastanud.

Tüft aega polnud muud kuulda kui fettide
llirinat, kui mõni lehm pead pööras, ja her-
neste krabinat.

Wimaks algas Inge uuesti:

"Mul on weel üks peen ehteasi nüu emalt,
ripats punase kwiiga, ja hõbeketi otsas. Kui
ma selle kingitsin Triinu-Mleidile, mis ja arwad,
Stiine, kas ei hakkaks ta mind jälle sallima?"

Aga Stiine wistas pahajelt käega:

"Ah mis! Goia oma ehteasi enesele. Ja
ära sega emast parem asjadesse, mis juurde
ei puutu ja noorele neiule ei kõlba."

Kuna nad kojäs kahesegi herneid lugesid,
istus Wisshen Puttfarken, noorem tüdruk, lõbu-
sas meeleolus wäljas aias juure pirnipuu ot-
sas. Ta oli oma puutuhwid redeli alla maha
jätanud ja sukad, mis ronimist talistajid, jalast
ära tõmmanud. Ta korw rippus pirnidega
pooleni täidetuna tugewa oksa küljes. Teisel
oksal istus Wisshen ise, kõlgutas oma paljaid
jalgu ja silmitses puu kolletanud lehtede wahelt
oma üheksateistküümne-aastasest talfutamata elu-
rõõmus päikest. Kõik temas oli ümmargune:
nägu, keha, silmad, lõug ja augukene selles. Ta
ümmargune ninakene wahtis kahe ümmarguse
põse wahelt fergelt üles taewa poole, ja tema
olemuski oli täis lahket ümmargust, gunni-
palli wedrutamisjõuga emast üles wifates kõigi
maiste raskuste ringist lõbuduse kõrgusele. Ta
oli huuled torru ajanud ja wilistas oma ette
waltserit, mida muusikandid wiimisel Scharn-
becki laadal olid mänginud, kui üks mehe hääl
teda ehmatas:

"Milline imetaolik ööpik siis jüni pirnipuul
istub?"

Kiljatades waatas Wisshen alla ja otseti
ühel noorele mehele näkku, kes tema poole
üles wahtis. See nägu sarnanes wäga Wilu
Kattenbühli näole, oli aga ainult pisut, pisut
tõmmu, teravamamate näojoontega ja suurema
otfustamiswõimega tumesinistes silmades.

"Du see kellegi wiis, inimesi niimoodi eh-
matada," pahandas Wisshen. "Oleksin peaaegu
puu otjast maha kukkunud."

"Minu käte wahel nagu walmis pirn.
Mundkui laje käia! ...ra häbene ühtigi!"

"Häbemata pois! Mis on sul jüni üldse
asja?"

"Kas ma sulle seda Scharmbecki laadal ei
ütelnud, et Lütjendammi teenima tulen? Ja jüni
ma nüüd olen!"

"Ja millal sa jüni jälle lahkud?"

"Ei lahkugi. Olen külawanem Bossiga
kauba teinud. Tulemal laupäewal tulen Bossi
tallu ametisse."

"Noh, selle üle saab su wend Wilu rõõ-
mustama."

"Ja jüni, Wisshen? Ei rõõmusta?"

"Miks peaksin mina rõõmustama?"

"Seft et ma sulle laks asja korwa sojis-
tasin, kui koos tantšijine."

"Need olen ma juba ammu unustanud."

"Siis pean sulle neid kordama."

"Widaqi ei taha ma kuulda! Kasi puu alt
eemale, et saan maha tulla. Korw on täis."

Aga noormees astus weel lähemale.

"Allatulek maksab muju."

Wisshen tõmbas kleidi jalgade ümbert koo-
male.

"Oled päris hirmus inimene! Silmapilk
lähed eemale, wõi ma kışendan!"

"Keegi seda ju ei kuule!"

"Kaugele pead sa minema!"

"Eme pead sa kuulma, mis oled unusta-
nud: Sa oled mulle armas, Wisshen Puttfar-
ken ja pead saama minule naiseks!"

"Aga ma ei taha!"

"See ei puutu asjasse. Tahmine on ainult
meešteasi. Naised peawad sõna kuulma."

Wisshen Puttfarkeni õitsew nägu muutus
wihas tumepunaseks.

"Jüni nii ütles ka minu isa emale. Ja jüni
sai ta selg kriimustid. Sihufesed olete kõik! Kõik
olete sihufesed! Ja sellepärast ei taha ma
üheski mehest kuuldaqi!"

"Waid tahad parema meelega wana tūd-
rukuna wõraste juures surra?"

"Miks mitte?" trotsis neiu. "Mis wiga on
näiteks meie Stiinel? Teen samuti. Ei lähe
kellelegi, ei kellelegi! Ja nüüd mine eemale!"

Pois ei liikunud.

"Teeme leping, Wisshen. Kui sa üsna sõna-
kuulelik ja armas oled, siis tootan ma, et ma
jüni iialgi ei peksa."

"Ja kas ma hea ja armas olen, selle üle
otfustad sina, mis? Ma tänan!"

"Mees on hea kaitšja, Wisshen."

"Kaitšja?! Ja kes kaitšeb mind jüni eest?
Ei, kui sa muu pärast Lütjendammi ei tulnud,
jüni lahkud jüni jälle. Mina sulle ei lähe, ei lähe
üldse kellelegi. Seda pead teadma. Ja nüüd
tee, et kaugele faad. Mis peab perenaine ni-
mest armama? Ja Stiine?"

"Tõsi küll, mõine sellest ju mõnes paremas paigas rääkida. Mis on? Kas mõin täna õffel tulla siin kambriakna taha?"

"Kasju aga! Saad kohe pangetäie külma wett faela, nii tõesti kui mu nimi on Wischen Puttfarken!"

Nia tagant kajajid müüd hääled. Wilm ja Güerte olid oma laudteega jõudnud taluni. Illewalt puu otjast kisedas Wischen täiest kõriit:

"Wilm! Wilm! Tule mulle appi! Siin weimafergats ei laje mind puu otjast maha!"

"Ei; seeford pead sa õiguse saama," otkus-tas Jaan. "Pearn wennale weel mõne sõna üt-
lema. Kui ma juba Bosfi talus olen, siis ajame asjad sirgeteks."

"Selle peale woid sa kaua oodata," töotas Wischen.

Jaan läks, ilma et taha oleks waadanud, wennale wastu, kes aia taga teda ootas, kuna Güerte pikkamisi turbatuuri juure tagasi sam-mus, et káru uuesti turwastega täita. Wilm oli wága tõsine.

"Náe, kust siis sina jársku tuled, Jaan?"

"Ütle sinu sulle ju Scharmbecti laadal: see tüdruk on mulle armas. Tulen Bosfi juure su-lafeks."

"Pead ise teadma, mis teed," wastas Wilm tufaselt. "Mis minusse puutub, — Wischen Puttfarkeni pärast ei liigutaks ma sõrmeqi."

"Jgal mehel oma maitse. Mina olen pa-rem esimene koeraputkas kui teine juures talus."

"Ohoo! Küll ma juba walwan, et ma tei-seks ei jää! Oma wahel ütelda," ta sumbutas hääle, "Triin-Mleid Kreimeier ei wõi minuta elada. Mul on ta sõna — ja ta ei saa enam taganeda."

Jaan silmitses teda pead wangutades.

"Eriti rõõmsad su filmad just ei ole, pois. Jah, perenaisel, kel oma talu, on ka omad tujud."

"Küll ma need tast wälja ajan, need tujud, ja teistele filmadetegemise ka. Usu mind!"

"Noh, siis tee jeda hästi. Mul on hea meel, kui ju soom täide lähed, Wilm. Oled ju minu aimus wend ja weresugulane maailmas."

Ta nokutas wennale lahkesti pead ja waat-tas weel ford taha, nági teda seiswat heleda päifeje käes kui kemade, nooruse ja wõidu kaju.

Weel kaua lehwis Wischen Puttfarkeni kel-mináo kõrwal wenna kaju ta filmade ees. —

Wahetajal oli Triin-Mleid koju jõudnud. Ta miis korwi wanale kohale ja waatas siis kõige pealt haige Tobiasje járele. See oli woodiist wälja roninud ja konutas kúrwalt wáifeses toas laua ááres. Meelitades silistas Triin-Mleid ta kleepiwaid juukseid ja kahwatuid, punsumud palgetid.

Tobias toetas pea ta õla najale.

"Sa ei pea mind ükji játma, Triin-Mleid."

"Kas nad sinu eest siis ei hoolitse nud — Stiine ja Jnge?"

"Olin ükji," otkas Tobias. "Ükji, üsna ükji!"

"Ára sellewárajá kurb ole, Tobias. Müüd olen ma jälle siin juures. Ja jáan terweks päewaks koju."

Ta nihutas talle padja taha, láks fotta, kohendas kolde all turbatuld ja liigutas katlas tangu. Siis waatas ta loomad üle ja jõudis, tasakeši ja pikkamisi káies, sinna, kus Jnge hernelste kohal kummardas, ükji, sest Stiine oli aeda tagasi jooksnud, niipea kui perenaine jälle koju tuli.

Jnge waatas wóorasemale pelgáikult otja. Ta korw oli waewalt pooleni tühi.

"Tegiu, ema, mis wõisin, üsna tõesti!"

"Seda ma juba tean," ütles Triin-Mleid õlgu kehitates, "et sa just wirt ei ole, mis tõõsse puutub. Müüd mine ja kata laud. Tar-wis süüa."

"Ega sa ometi minu peale enam pahaue ei ole, ema?"

Triin-Mleid tegi tõrjuwa, úkskoiffe liigutuse.

"Siis ei tuleks jellele ial otja!"

Kaskel sammul tuli pere tuppá.

Wilm Kattenbühl hoidis kulnud fibras ja filmad maas. Nii wihase liigutajega kiskus ta úhe tooli oma kohale, et aimult puu tugewus tooli ta káes takistas purunemast. Dummalt sõi ta. Ainult kui Güerte perenaise kúsimise peale seletas, et turbapaat õhtuni arwatawasti turbaid táis jaab ja ta õhtul sellega wõib Bremenisje sõita, ütles Wilm waljul toonil:

"Leppisime Güertega kokku, et seeford mina jelle sõidu teen!"

"Mis põhjusel?" küsis Triin-Mleid.

"Niisama," seletas Wilm jultunult; "tahan enesele linnas ford ka lõhusa päewa teha."

Triin-Mleid jái rahulikults:

"Sellest ráágime õhtul pikemalt."

Siis tõusis ta ja lõpetas söõma-aja.

Ilma et Triin-Mleidile oleks waadanud, ilma et oleks silmiqi úles tõstnud, wirutas Wilm oma tooli murka tagasi ja láks Güerte jeltfis jälle wälja sohu.

Õhtu söõmaaq möõdus sama tufaselt. Kui kausj tuhjaks sõõdud, láks Triin-Mleid wáifsesje tuppá ja pani laelambi wáifse laua kohal põlema.

Siis ilmus ta láwele.

"Wilm! — Wilm Kattenbühl! Tule jia! Mul on sulle midagi ütelda."

Tasafelt kuulis Wilm sõna, wajutas ukse oma taga kinni ja toetas enda selja vastu ust.

„Siin ma olen. Mis on?“

„Ütle mulle, mis põhjusel ja minu peale oled pahane, Wilm?“

Wilm tõstis silmad üles. Sügaw wiha wärwis ta juufilemad peaagu mustaks.

„Seda küsid ja?! — Seda julged ja minult veel küsida?! — Kas ma eile õhtul ei näinud, kuidas sa Kort Ohlsenile otse wahtisid kui wõluwuses? Kas ma jäin ei näinud täna hommikul, kui sa Kort Ohlseni põllul seisid, just tema ees, just ta juu ees ja tema nägu oma kätega silitajid?“

Triin-Alleidi silmis seisis naeratus.

„Jah, Wilm Kattenbühl, jeda kõik nägid ja dieti. Waata sin Kort Ohlsenile eile õhtul lahkesti ja täna käisin ta majas. Wiisin talle midagi head süüa ja andsin talle veel palju, palju häid sõnu pealegi.“

„Ja arwad,“ puristas Wilm, „et minu jeda wõin sallida?“

„Jah, Wilm, jeda ma arwan.“

„Siis laise enesele ütelda, et walesti arwad. Mina ei laise enesega mängida. Jial ei oleks ma julenud oma filmi sinu poole tõsta, jeda sa tead. Aga sina kutujid minu. Andsid enese mulle. Ja kui sa müüd arwad, et mind wõid ninapidi wedada, nagu rahwas räägib, et sa jeda minu eelkäijaga oled teinud, siis — siis —“

„Mis siis?“ küsis Triin-Alleid pikkamisi.
„Kas tahad mind siis tappa wõi mis?“

Wilm silmitjes teda kurjal pilgul. Ta huuled muutusid kitsaks wihas.

„Mina ütlen sulle: hoiu enast,“ kirjastas ta läbi hammaste.

Triin-Alleidi filmad, millel oli olnud küjw, uuriw pilk, muutusid äkki heledaks ja selgetks kui klaas.

„No waata! Sihute riukuff oled ja! Aga jeda ma armastan. Armastan, kui mehed oma õiguse peale koputawad. Wilm, armas, rumal rumal pois, kas sa siis ei küjigi, mis kõige selle põhjus on olnud?“

„See, et sinu neetud edemus sulle rahu ei anna, et Kort Ohlsen, kes ei jookse ühegi naise järele, sinu järele peab jooksuma! Et kõik mehed sinu järel peawad jooksuma!“

„Sinu pärast tegin ma jeda, Wilm Kattenbühl.“

Wilmi nägu muutus. Ribedus selle peal muutus häämüstuseks.

„Minu pärast?“

„Eest et ma jäin armastan, sina loll. Sellepärast, et ma ei taha, et Kort Ohlsen jäin hakkaks wihkama.“

Kas Kort Ohlseni tunneb, see hoiab enast ta wiha eest. Aga sina ei mõtle ju järele. Tungid aga edasi. Võled nagu tikuwääwel. Mis sa dieti mõtled, kuidas see läheb: sina Kreienil ja Ohlsen oma talus, mõlemad Lütjendammi — ja wihawaen teie wahel?“

Wilm Kattenbühli ümber keerlesid toaseinad, nii segaseks tegi teda järsk üleminek sügawast wihatundest palawale õimele.

„On's see — — on's see õige?“

Triin-Alleid wõttis ühest ta juuksejalgast kinni ja tutistas teda noffides.

„Lollusewõju! Waata peeglisje ja siis wasta ise, kumb teist naistele enam meeldib, sina — wõi Kort Ohlsen.“

Tahtmatult järgnes Wilm Kattenbühli pilk ta õjutawale käele. See oli ilus nägu, mis talle peeglist vastu waatas, rõõmus nägu, mis heaks muutunud seesmise õime särast.

Tasafesi, otse ta kõrwa jisse, ütles Triin-Alleid:

„Arwad, Triin-Alleidi pole filmi ja mõis-tust? Arwad, tema laise heleda fewadhommiku, lahti ja kahwab talwisse maruõhtu järele?“

Wilm pigistas ta tormilikult rinnale. Kirg, mis ta pües hõõgus, tegi ta keele raseks.

„Triin-Alleid, ma armastan jäin! Armastan jäin nagu ei kedagi muud maailmas! — Mitte sinu talu — jäin, jäin! Enem wõtku keegi mu elu, kui et sinust loobun! Lõpeta piimesikunägu! Ütle, millal teeme pulmad?“

„Kui ma sinu ja Kort Ohlseni wahel olen rahu jalale seadnud.“

„See tuleb enesest, kui ma sinu mehana Kreienil asun. Luba, et lähen Scharnbecki sõrmuseid ostma.“

„Mina mulle aega. Miks ja nii kärjitu oled? Kas see ei ole ilus, kui kahekesi teame, kuidas meiega lood on? Seda arwan ma.“

„Ei! Kogu Lütjendammi peab jeda teadma — kogu Kuradijoo! Ja miks mitte, kui sul tõsine ja aus nõu on?“

„Kas sa siis jeda ei tea, et mul tõsine ja aus nõu on?“ küjis lest tasafesi. „Kas ma ei ole jeda sulle tõestanud? Ja kui mul põhjusi on asja veel piisut aega salata, et warsti abielume, kas ei wõi sa siis minu meelega weel kannatada?“

Wilm ajas pahandades huuled torru.

„Kaua ma enam ei kannata!“

„Ka kui ma jäin palun?“

Wilm ei wastanud. Ta häämüstas alumiini huult ja wahtis kangekaelselt maha. Siis ütles Triin-Alleid pikkamisi:

„On kahju, et sa täna õffel Breemenisse tahad minna.“

Nuttu tõstis Wilm pea üles ja waatas lesele hingetu küsimusega otsa. Ja kui ta lese silmis nägi andumust, woogas weri talle äkki näkku.

„Jään koju, Triin=Alleid! — Jään koju!“

3.

Film oli muutunud.

Maskeid, mustad pilwesaagarad pühkiid üle lagendiku. Kõlpepinasjed ja wäämlifollasjed pöösdad pruuni kanarpiku kohal paendusid marus, mis kaeladwast kolletanud lehed nagu kuldrahad maha puistas ja kiltatee kaanali kaldal puhtaks fullaks muutis.

Kreienil kamandas noor julane Wilm wäljafutuwalt, kindlalt, muutis hariliku koduforra, määras seal oma peaga, mis waja oli teha, ilma et Triin=Alleid teda oleks taltjutanud. Juba kolm päewa näis ta selg olewat kangemaks muutunud. Ta kandis pead kullas. Ja Üierke ning Stiine pilgutajid üksteisele arusaadawalt ja murelikult silmi. Seda olid nad ette näinud. Tõsi, majasje oli peremeest waja, aga kas pidi see siis sibude noor julane olema, kes pealegi kõrk oli? Mees, kes millegi wastu aukartsust ei tunnud, mis talus wana ja põline oli.

Sel päewal oli ta enesele pähe wõtnud wana kõrwi ära müüa. Võunaa ajal, tanqukausi juures, esitas ta oma arwanije. Tema ei tahtnud enam selle setufaga Rohutüla kiritusje sõita. Üleadsjed naersid ju perenaise wälja. Ta oli üleile Scharmbecki kaupmehe juures „toreda hobuse“ näinud ja parajasti juhtus nii, et wana Lehmann Hamelnist kõrwi oma kwiinurru tarwis tahtis osta ja hea hinna pakkus.

„Kõllul pole sel jügisel enam midagi teha. Sellepärast wiin ma kõrwi kohe müüa. Uue hobuse üle, perenaine, wõid weel järele mõelda.“

Junge pani lusika käest. Ta silmad läksid juureks ja niiskeks.

„Meie kõrwi? Meie wana, armija kõrwi! — Oma! — Kas ja seda lubad?“

„Kõrb on hea hobune,“ ütles ka Üierke. „Kaksteistkümmend aastat on ta orjanud ja orjab weel praeguigi iga päew. Ja Janfredrit Kreimeieri arwanine on alati olnud, et ta surmani peab tallu jääma.“

„Meie ei wõi jita asutada setufate haige-maja,“ waidles Wilm terawasti. „Neid on talus ühegi küll. Du aeg, et majapidamisje teine tuul hakkab puhuma.“

Kõik waatajaid Triin=Alleidile. Kas jallis ta julase tegutsemist? Deraw ta ju ei olnud. Tema

hoidis tülist enamasti emale. Näidki wastas ta üsna pehmesti:

„Mina armastan kõrwi, ja arwan, selle üle mõtleme weel järele. Täna ei tarwitje ja seda mitte ära müüa.“

Uga Wilm mõttes oma kütlemisele, tema tahtwat walwata, et ta Kreienil teiseks ei jää. Juba algusest saadik pidi perenaine peremeest tundma. Sellepärast wastas ta:

„Nimelt täna peab see sündima. Kui ootama jääme, ostab Lehmann enesele teise hobuse, ja mõnda teist, kes selle wana setufa wõtab, meie niipea ei leia.“

Triin=Alleidi wastus, kui ta wastata tahtis, katkestati äkki. Tobias, kes rääkimisest osa ei wõtnud, waid elajalikult isuga oma worsti-leiba õgisi, juba mäletjedes leiwa järele piiludes, kas wana Üierke temale sealt uut keeru ei löikaks, kargas äkki tumedasti karjatades toolilt, mehtis kättega õhus ringi ja kukkus krampides põrandale.

Silmapiilk langes Triin=Alleid tema juure põlwili, hoidis ta tuikawatest kätest kinni ja katjus jüsjepoolle krampinud põidraid lahti kiskuda. Tema oli ainus, kel haige üle wõimatus oli, nii haigusehoode puhul kui ka ifka lähemaks jääwatel wabeaegadel, mil pikkamisi kustuw mõistusejärele tema waeses ajus weel wubises.

Ka siis, kui Wilm ja Üierke meelemärfuseta Tobiasje ta kambrisje kannud ja ta sein-sängi asetanud, jäi Triin=Alleid tema juure, teda tajafesi süitades ja talle midagi pomisjedes. Tema üksi jäi haige juure, kõik teised kartsid haiget.

Natuseje aja pärast astus Wilm Stattenbühl kambrisje, jäärjaapad jalas, piits käes.

„Näid wiin ma kõrwi ära, Triin=Alleid.“

Perenaine tõusis ja waatas talle otsa.

„Tõesti? Ja tead ometi, et ma seda heameelega ei näe.“

„Jah, seda ma teen. Kord peab ometi kord ja mõistus majja tulema. Ja siis ostan ka jönnujed. Kauremini ei lasje ma emast enam usje taqa hoida.“

Triin=Alleid seisis waitides ja silmitses teda.

Trotslikult, peremehelikult wastas Wilm selle pilgule. Mõlemad silmapaarid wõitkijid-spaari sekundit üksteiselega tummalt. Siis löi perenaine silmad maha.

„Siis mine,“ ütles ta ja kinnardas jälle haige kohale. Ta parem käsi seisis rusikas ja selle künneid olid pigistusest walged.

(Järgneb)

Tõtt ja nalja.

„Kui ma noorte daamidega koos olen, ei tea ma ilalgi, millest rääkida,“ kurdab noormees sõbrale.

„Räägi nendega omeli nende iludusest,“ annab see nõu.

„Jah, aga kui nad ilusad ei ole?“

„Siis räägi nendega nende sõbrannade inetusest.“

*

Wana daam (wäsinult hambaarstile): „Ja kui ma nüüd warsti suren, siis olen kõik see walu Jumala muidu kannatanud.“

Hambaarst: „Ei, maksta on Teil ikka!“

*

„Praegu tuleb mulle meele kena nali. Wõi olen ma ta Teile juba jutustanud...?“

„On ta tõesti ilus?“

„Muidugi!“

„Siis pole Te teda veel jutustanud.“

*

„Aga Jumala pärast, Nelli, oled sa enesele jälle uue kübara ostnud. Niisugused ostud sellepärast, et wäljamüük odaw on, tulewad jätta!“

„Aga, Niki, see kübar pole ju sugugi odaw!“

*

„Kuidas meeldib sulle minu uus õhtukleit, mis osamaksu peale ostsin?“

„Hm — nähtawasti oled sellest täna ka waid esimese osa selga pannud!“

*

Kirjanik Aleksander Dumas wõis oma wälimuselt waewalt warjata, et tema soontes tilgake neegriwerd woolas. Keegi aadelisoost herra tegi kord, nagu ei oleks ta seda teadnud, ning küsis kirjanikult:

„On see tõsi, mis mulle öeldi, et Teie isa on olnud mulatt?“

Dumas wastas rahulikult: „Seda teab kogu Pariis.“

„Nii siis oleks Teie wanaisa olnud...“

„Neeger, tahate ütelda; ka see on nii tuttaw, et keegi inimene sellest enam ei räägi,“ ütles Dumas.

„Kui ma veel küsida tohiksin, kuidas oli siis lugu Teie wanawanaisaga?“

Dumas näole ilmus wali ilme, kui ta wastas:

„Tema oli ahw, mu herra. Minu suguwõsa algas sealt, kuhu Teie oma lõpeb!“

*

Keegi tusane haige laskis arsti kutsuda. Arst silmitses tusast meest, katsus ta were-soont ja küsis siis, mis tal õieti wiga on.

Haige pomises: „Ei tea! Ei oska ütelda! Seda peate juba ise leidma. Üldse, mina küsimusi ei salli. Jätke mu rahule, kui Te muidu midagi ei tea!“

Arst tõusis ja ütles: „Kui Te ei taha, et Teilt midagi küsitakse, miks saatsite siis minu järele? Laske enesele parem tuua loomaarst, tema ei küsi oma haigetelt ka iial midagi!“

*

Paul on ennast külmetanud. Arst waatab teda läbi.

„Noh, poiss, näita mulle keelt! Lja keel hästi wälja. Veel enam!“

Paul: „Ei saa enam! Ta on tagast kinni kaswanud!“

*

„Kaebealune, kas Teid on juba enne karistatud?“

„Ei, herra kontunik. Ikka ja alati karistati mind pärast, kui midagi olin teinud.“

*

„Teie tenorilaulja on wiimaks ometi kihlatud. Kelle südamesse on ta siis enese laulnud?“

„Preili Helmi omasse. Sa tunned ju ometi direktor Kullaki nooremat?“

„Muidugi. Ja perekond on muidugi waimustatud, mis?“

„Ja kuidas veel! Tütar helgib, ema kelgib, isa aga kas tahab wõi ei taha, maksab raha!“

*

„Mis teeb siis Teie abikaas, proua agroom?“

„Tema jahib põllutööstusliste leidustega. Praegusel silmapilgul on tal kunstsõnnik peas.“

*

TELLIMISE HINNAD:

Aastas (24 nr.nr.)	Mk.	750.—
1/2 „ (12 nr.nr.)	„	400.—
1/4 „ (6 nr.nr.)	„	225.—
1 kuus (2 nr.nr.)	„	80.—
Üksiknumber	„	40.—

Toimetaja: P. GRÜNFELDT.
 Wäljaandja: K. O.-ü. „ARENG“.
 TALITUSE AADRESS:
 Tallinn, Müüriwahe tän. nr. 16
 (uks B Laenu pangas majas).
 Telefon 12-53.

KUULUTUSTE HINNAD:

1/1 lhk. M. 3500.—	1/4 lhk. M. 900.—
1/2 „ „ 1750.—	1/5 „ „ 450.—
1/3 „ „ 1200.—	1/16 „ „ 225.—
Tekstis 50% kallim.	

Tellimisi wõtawad vastu kõik postkontorid, raamatukauplused ja „Romaani“ esitused.

Tartust: M. Braun, E. Frisch, Anna Graf, L. Jõul, A. Joonas, K. Jüriado, Johannes Jõul, E. Kanter, R. Keres, Olew Kruus, O. Lohk, Hedwig Puijat, Selma Puusik, Joh. Raudsepp, Marie Raudsepp, Silwia Tulpp, L. Suise, Rich. Wõlli, E. Wurm, E. Gipp.

Pärnust: A. M. Arro, Bluumann, Meta Holm, Hilda Ilwes, Juurikas, W. Kiwi, K. Kowel, Milda Küng, R. Kool, Paul Kangur, Joh. Krassen, W. Kwispelt, A. Kask, E. Kevardt, H. Kõger, A. Kase, Alfred Lõhmus, R. Mihels, E. Medens, Elmar Ostrov, J. Pillenberg, Herbert Roger, K. Ruus, R. Soovik, E. Sirk, Arseni Sipelgas, Ansi Tõlp, K. Tutt, Vold Unger, Linda Warm, Mimmy Winkler.

Rakwerest: Jul. Hõbemägi, A. Jür-lau, Fritz Kask, Joh. Kask, L. Pender, K. Põiklik, William Põiklik, M. Põiklik, Edm. Senkel, W. Senkel, Joh. Senkel, Ulrich Tennberg, G. Tamm, Felix Tenneberg, H. Willo, L. Wärawa.

Narwast: J. Elbrecht, O. Kõrts, W. Kuusik, Boris Läte, M. Pääsuke, A. Rannaberg, Bernhart Sarap, Karl Sakh, Tederkin, A. Wilibert.

Walgast: Ed. Allas, Olga Falkenberg, O. Sonntag, M. Sonntag, Holmes Scherlok, Max Unt. **Wõrust:** J. Kilk, Diana Kornel, Joh. Palkmann, J. Urbel. **Tapalt:** Eka, A. Jantra, Aleksander Jost, K. Juul, W. Kull, H. Kaasik, E. Luuk, Lanton, B. Luuk, A. Paal. **Wiljandis:** Adele Orr, Ilmar Parik, A. Tults, Wilma Weinthal, Mary Weinthal. **Jõhwist:** A. Bachwal, Joh. Romot, Salme Supp, K. Tramberg. **Türilt:** Ella Eemann, E. Tenso. **Laiuselt:** Joh. Anton. **Mõisakü-last:** J. Glück, W. Lilienblatt, Mihkel Palu, R. Rajalane. **Kihelkonnal:** W. Alwens. **Haapsalust:** J. Lossmann, M. Lossmann, Wold. Kiwisto, N. Mannof. **Nõmmelt:** O. F. Arens, W. Keder, Ernst Peelbaum, Johanna Sõer, R. Tiis-kur, B. Teinmann. **Põltsamaalt:** T. Männik, Salme Rebane, J. Sammel. **Jänedalt:** P. A., W. Bootor, O. Sisask, Lembit Treimann. **Riiseperest:** Alide Hendrichsohn, R. Pilberg, Leeni P., Helmi Willenthal. **Sadalast:** Willem Dawel. **Waiwarast:** Leida Eman. **Ris-tikülalt:** E. Grents. **Suuropist:** M.

Grigorjev. **Harju Rannamõisast:** John Hanso, Ed. Kallas. **Kuresaarest:** Aino Haab, A. Nellis, D. Tartkpea. **Otepääst:** Kalju Saar, Leopold Saar, Koit Saar. **Sindist:** Joh. Irt, Alla Janson, Georg Kase, Elsa Kell, Osw. Tõlp. **Raasikult:** Joh. Janson. **Petserist:** W. Kurelauk. **Keilast:** A. Kutpri. **Kambjast:** E. Kangru. **Ahjalt:** D. Kure. **Kohilast:** H. Kullerkupp. **Kadrinast:** E. Olla. **Wänd-rast:** Joh. Kangert, Leeni Paulus. **Rap-last:** C. Kuldbok, A. Silman, E. Tõnison. **A. Tüür. Uue-Karistelt:** J. Jaanson, P. Parts. **Hagerist:** A. Kasendorf, Hilda Mikker, Ed. Mesikäpp. **Kuremäelt:** Joh. Kangur. **Tiskrest:** H. Kallas. **Lehtsest:** Nikolai Pretkes. **Kolga-Jaa-nist:** Elmar Lang. **Kasarist:** K. Rem-mergas. **Lellest:** Hans Koppel, Endel Rämmal. **Elwast:** H. Lang, Jaan Mürk, Joh. Teder. **Sondast:** Aleksander Laew, A. Maasik, L. Petrow, F. Teder. **Pärnu-Jakobist:** M. Lewand. **Arest:** L. Luster. **Wõhmalt:** Ellen Kalman. **Kodasu pos-tiag:** O. Lipstok. **Torist:** Miil, Ester Tilk, H. Wolmerson, Weekoha, **Aserist:** T. Weigel. **Walgutalt:** Aug. Maeloog. **Wiru-Jakobist:** Albert Meerits, Hilda Wilberg. **Räpinast:** Palgi. **Sompast:** R. Rikken. **Häädemeestest:** Roosa Nurk. **Õisu postiag:** Helga Marks. **Hagudist:** Helmi Paju. **Kabalast:** Leo Rikken. **Saardest:** Ed. Rossmann. **Käroulast:** L. Rosse. **Kil.-Nõmmelt:** E. Rossmann. **Sakust:** W. Reimann. **Sauelt:** E. Sastok. **Kohtla Järwelt:** M. Sillenbach. **Ellamaalt:** J. Simson. **Meri-külalt:** Adolf Silldos. **Rõngust:** Ernst Tobber. **Paluperast:** Lygia Tulff. **Kiiust:** J. Sirlen, Maria Tamberg, A. Tamberg. **Hallistelt:** Linda Sinka. **W. Maarjast:** M. Tooming, O. Tooming, A. Tooming. **Jõgewalt:** R. Terasmägi, M. Tiidur. **Asukoht teadmata:** A. Kroon, K. Kroon, Joh. Kroon, Arwid Wilms. **New Jorkist:** Heinrich Loikant.

Neist wõitsid loosimisel: 1) Suusad, ühes keppidega — Juhan Animägi, Tallinnast, Liwa tän. 6.; 2) 1 anne Ed. Wilde kogutud teostest — Ed. Rossmann, Saardest.; 3) Hendrik Adamsoni „Kuld-blond neitsi“ — W. Kurelauk, Petserist.

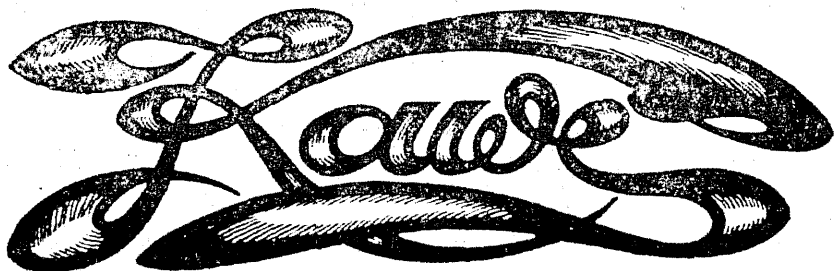
„Romaan'i“ tallitus.

„ROMAAN“ on 1927.
aastaks tellitud. Peaks
end õige ka Rootsi firma
LUNDGREN'i post-
margi teega seks aas-
taks varustama.

Shokolad ja kompvekid

Nõudke igalt poolt.